

รายงานการวิจัยเรื่อง
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

370.15242 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส691ร รายงานการวิจัยเรื่อง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ. สุทธาสินี วัชรบูล.

กรุงเทพมหานคร : 2544.

67 หน้า

ISBN : 974-241-283-9

1. พิพิธภัณฑสถาน - อังกฤษ
2. แหล่งการเรียนรู้ - อังกฤษ
3. สุทธาสินี วัชรบูล
4. ชื่อเรื่อง

รายงานการวิจัยเรื่อง **พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ**

: **กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ**

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 102/2544

พิมพ์ครั้งที่ 1

พฤษภาคม 2544

จำนวนพิมพ์

3,000 เล่ม

ISBN

974-241-283-9

จัดพิมพ์และเผยแพร่

กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. (02) 668-7123 ต่อ 2322, 669-7735

โทรสาร (02) 668-7275

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี

โทร 968-0661-3 โทรสาร 968-0664

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	
บทที่ 1 : บทนำ	1
บทที่ 2 : กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ	
สภาพโดยทั่วไป	6
“การเรียนรู” วาระแห่งชาติที่สำคัญ	7
พิพิธภัณฑ์ชุมพลังแห่งการเรียนรู้	
“แหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ”	7
กรณีศึกษาที่ 1	38
กรณีศึกษาที่ 2	39
กรณีศึกษาที่ 3	41
กรณีศึกษาที่ 4	42
กรณีศึกษาที่ 5	44
กรณีศึกษาที่ 6	45
กรณีศึกษาที่ 7	47
กรณีศึกษาที่ 8	48
กรณีศึกษาที่ 9	49
กรณีศึกษาที่ 10	51
กรณีศึกษาที่ 11	53
บทที่ 3 : บทสรุป	54
บทที่ 4 : ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย	64
บรรณานุกรม	66

คำนำ

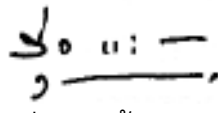
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า ในการจัดการศึกษานั้นมุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยนั้นต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา การเรียนรู้ต้องจัดให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนปกติ พิการ หรือถูกกีดกันจากสังคม ได้มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ การเรียนรู้จากการศึกษาในระบบเพียงประการเดียวไม่สามารถทำให้ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงการศึกษได้ ดังนั้นจึงควรเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ เป็นผู้เท่าเทียม สามารถแข่งขันกับนานาประเทศในโลกได้อย่างเต็มภาคภูมิ

ดังนั้นเพื่อให้การจัดรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทยเป็นไปอย่างคล่องตัวและทันสมัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ศึกษาการทำงานของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้ดำเนินการเรื่อง “ปฏิรูปการศึกษา” แล้วค้นพบว่า “การสร้างลักษณะนิสัยแห่งการเรียนรู้” นั้นสำคัญที่สุด การเรียนรู้เป็นวาระแห่งชาติอันสำคัญ ที่รัฐบาลอังกฤษได้เร่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างสมศักดิ์ศรีเต็มตามศักยภาพ องค์กรหลักที่สำคัญที่เป็นชุมพลังแห่งการเรียนรู้ก็คือ พิพิธภัณฑ ห่องสมุด หอจดหมายเหตุ และหอศิลป์ ซึ่งนอกจากจะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรทางการศึกษา เป็นชุมพลังในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ในเอกสารฉบับนี้จะพูดถึงการดำเนินงานทั้งในเรื่องของการกำหนดองค์กรรับผิดชอบ การให้การสนับสนุนของแต่ละหน่วยงาน การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ กิจกรรมและรูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งกรณีศึกษาจำนวน 11 กรณี เพื่อเป็นตัวช่วยให้เห็นการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพิพิธภัณฑ ห่องสมุด หอจดหมายเหตุ หอศิลป์ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา สมาคม มูลนิธิ สถานประกอบการ รวมทั้งเครือข่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่ได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนและ/หรือ เพื่อนร่วม-

งาน เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ทำหน้าที่เป็น “แหล่งเรียนรู้” ได้อย่าง-
สมบูรณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะให้เนื้อหา สาระ และ แนวคิด-
ที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดรูปแบบ “แหล่งเรียนรู้” ในประเทศ-
ไทยที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ เป็นห้องเรียนเพื่อชีวิต เปิดโอกาส-
ให้คนไทยได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้-
และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(รุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นก่อให้เกิดการพัฒนาปัญญา นำมาซึ่งเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศในทุกๆด้าน ประเทศอังกฤษเมื่อดำเนินการเรื่อง “ปฏิรูปการศึกษา” นั้น ค้นพบว่า “การสร้างลักษณะนิสัยแห่งการเรียนรู้” สำคัญที่สุด การเรียนรู้จึงเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่สำคัญที่รัฐบาลต้องดำเนินการให้ประชาชนได้เข้าใจและซาบซึ้งกับมรดกวัฒนธรรมของชาติ “การเรียนรู้” จากการศึกษาในระบบเพียงประการเดียวไม่สามารถทำให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ ดังนั้นรัฐบาลของประเทศอังกฤษจึงดำเนินการให้มีการใช้ “ทรัพยากร” ที่มีอยู่ทั้งสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ เพื่อดำเนินการให้ประชาชนของประเทศได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ในทุกโอกาสตามความเหมาะสม และตามศักยภาพของผู้เรียน

ทรัพยากรหลักที่สำคัญที่รัฐบาลอังกฤษกำหนดบทบาทให้เป็น “ชุมพลแห่งการเรียนรู้” เป็น “แหล่งเรียนรู้” ที่สำคัญ นั้น มีอยู่หลายประเภท หากแต่ในการศึกษานี้จะเน้นเฉพาะด้านพิพิธภัณฑสถาน หอสมุด หอจดหมายเหตุ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ รัฐบาลอังกฤษเห็นว่าทำหน้าที่และมีบทบาทในการศึกษาอยู่แล้วหากแต่ยังไม่เต็มศักยภาพ ดังนั้นจึงได้ให้การสนับสนุนให้-

เป็นรูปแบบที่แน่นอนสามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนในสาระความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

ในการดำเนินงานนั้นรัฐบาลเข้าไปดำเนินการเองโดยจัดรวมองค์กรด้านพิพิธภัณฑ์เข้าไว้ด้วยกัน และจัดตั้งเป็นคณะกรรมการในรูปของ “สภา” ในชื่อว่า “สภาว่าด้วยพิพิธภัณฑ์ หอสมุดและหอจดหมายเหตุ” โดยกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและยุทธศาสตร์ชัดเจน ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน คือยุทธศาสตร์เครือข่ายซึ่งจะทำงานร่วมกันระหว่าง

- ♦ รัฐบาล
- ♦ สภาว่าด้วยพิพิธภัณฑ์ หอสมุดและหอจดหมายเหตุ
- ♦ สถานศึกษา ทุกระดับ ทุกเขตพื้นที่
- ♦ ชุมชน
- ♦ ผู้ปกครอง/ครอบครัว
- ♦ สถานประกอบการ
- ♦ นักการเมือง
- ♦ ผู้เรียน
- ♦ หุ่นส่วน/เพื่อนร่วมงาน

ในการจัดกิจกรรมและรูปแบบให้เกิดขึ้นในแต่ละแหล่งเรียนรู้นั้น ดำเนินการในหลายลักษณะกล่าวคือ

1. ตามความพร้อมและศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ : โดยเกิดจากความคิดริเริ่มของกลุ่มบุคคลในเมืองนั้นๆ ร่วมกับพิพิธภัณฑ์และสถานศึกษา ได้รับงบประมาณสนับสนุนบางส่วน

จากรัฐบาล จากสมาคม/สภาด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์
ของเมือง รวมทั้งเอกชนที่สนใจ

2. *สาระความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรชาติ* : เป็นการช่วยให้
ผู้เรียนทั้งในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา สามารถ
หาความรู้ประสบการณ์ได้จากวัตถุที่จัดแสดง ซึ่งจะเป็นเนื้อหา
วิชาหลัก จากนั้นจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา
เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในลักษณะภาพรวมได้มิใช่
แบบแยกส่วนในแต่ละเรื่องของสาระความรู้ ซึ่งไม่สามารถทำให้
ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จริงในชีวิต

3. *ตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้*
เชิงประสบการณ์และพัฒนาชีวิต : เป็นความร่วมมือของเครือ
ข่ายแหล่งเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของ
ผู้เรียนซึ่งมีความหลากหลายทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม

4. *โครงการที่รัฐบาลเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน*
รัฐบาลสนับสนุนแหล่งเรียนรู้จัดกิจกรรมที่รัฐบาลเห็นว่าสำคัญ
ในการให้ประชาชนเกิดความรู้และมีทักษะเป็นเลิศทัดเทียมกับ
นานาชาติ โดยการสนับสนุนนั้นจะมีการจัดทำคู่มือการเรียน
การสอน และจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติม

สำหรับรูปแบบการจัดความรู้นั้นมีหลากหลาย ทั้งที่เป็น
การจัดทำคู่มือ การจัดทำเอกสารแจก การสาธิต/ทดลอง

การประชุมปฏิบัติการ การเล่านิทาน การแข่งขันการละเล่นพื้นบ้าน หรือจากการใช้วิธีสัมผัส เป็นต้น เหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ บุคคลในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกรูปแบบ

การสนับสนุนของรัฐบาลอังกฤษในเรื่องแหล่งเรียนรู้นี้ประสบความสำเร็จมากเพราะรัฐบาลได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชน สถานประกอบการต่างๆ เป็นจำนวนมาก การจัดสาระความรู้ในแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการชมผลงาน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้อย่างแท้จริง นโยบายเรื่อง “การเรียนรู้” อันเป็นวาระแห่งชาตินั้นประสบผลสำเร็จตามที่รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้ทุกประการ

“การศึกษา” เป็นกลไกอันสำคัญในการถ่ายทอด-
ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม
การจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ต่างๆ
ในอันที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ
สติปัญญาความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถ
อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น จะเห็นได้จากสาระว่าได้นำไปสู่
การปฏิรูปการศึกษาไทยในทุกด้าน ได้แก่

1. การกำหนดสิทธิของคนไทยในการได้รับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึงและอย่างมี
คุณภาพ
2. การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทุกหน่วยของสังคมตั้งแต่
บุคคล ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งองค์กร
ทั้งภาครัฐและเอกชน
3. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้น “ผู้เรียน” เป็น
สำคัญ
4. การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
ไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

2

5. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบ-
ประกันคุณภาพทางการศึกษา
6. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและการพัฒนาครู-
อย่างต่อเนื่อง
7. การระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งมาเพื่อใช้ในการ-
จัดการศึกษา
8. การมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรเอกชน
องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการและ-
สถานที่ต่างๆของสังคม

ในการจัดการศึกษานั้นมุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีความ-
สามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญ-
ที่สุด (มาตรา 22) การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และ-
ตามอัธยาศัยนั้นต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม
กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตามความเหมาะสมของ-
แต่ละระดับการศึกษา การเรียนรู้ต้องจัดให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา
ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อพัฒนา
ผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24 (6)) และให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุก-
คนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนปกติ พิการ หรือถูกกีดกันจากสังคม ได้มี-
โอกาสได้ศึกษาหาความรู้ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและ-
การจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด-
ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ
สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้
อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (มาตรา 25)

สำหรับประเทศไทยเมื่อกล่าวถึงแหล่งเรียนรู้
ซึ่งหมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” อันอาจเป็น/ สถานที่ หรือ
ศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มี
กระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบ
แตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน เป็น
การเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความ
ต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผล-
การเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้-
อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกับการประเมินผล
ในชั้นหรือห้องเรียนนั้น จะเห็นได้ว่ามีการจัดอยู่มากมายทั้งที่เป็น
ของภาครัฐและเอกชน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนั้นเป็น
การเฉพาะแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ดี
สวนพฤกษศาสตร์ที่ดี หรือแม่แต่หอสมุดแห่งชาติ และอุทยาน-
ประวัติศาสตร์ เป็นต้น สำหรับแหล่งเรียนรู้ที่จัดโดยภาครัฐ อาทิ
กระทรวงศึกษาธิการ นั้น พอสรุปได้ว่ามีจำนวนต่างๆ ดังนี้

◆ **สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่**

- หอสมุดประชาชน 801 แห่ง (หอสมุดประชาชนจังหวัด
73 แห่ง หอสมุดประชาชน อำเภอ 656 แห่ง หอสมุด
“เฉลิมราชกุมารี” 71 แห่ง หอสมุดรัชมังคลาภิเษก 1 แห่ง
และหอสมุดเคลื่อนที่อีกจำนวนหนึ่ง

4

- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 35,289 แห่ง
 - ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวนละ 1 แห่ง (ปัจจุบันประมาณ 5,870 แห่ง)
 - ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาและเครือข่าย 16 แห่ง
 - ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาและศูนย์ผลิตสื่อประจำภาค 6 แห่ง
 - สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์วราบรมราชชนนี 11 แห่ง
- เป็นต้น --

◆ **สังกัดกรมศิลปากร** ได้แก่

- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และประจำจังหวัด (จดทะเบียนราว 270 แห่ง)
- หอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุ
- ศูนย์ศึกษา แห่ล่ง และอุทยานประวัติศาสตร์

◆ **สังกัดกรมการศาสนา** ได้แก่ วัดและศาสนสถานทั่วประเทศ ซึ่งมีประมาณ 8,000 แห่ง เป็นต้น

นอกเหนือจากดังกล่าวข้างต้น ยังมีอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้มีการสำรวจอย่างเป็นทางการ

ในต่างประเทศองค์กรวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในสังคมแห่งการเรียนรู้จะได้แก่ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ หอจดหมายเหตุ และหอสมุด เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ นอกจากจะเป็นสถาน-

ที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรทางการศึกษา เป็นชุมพลังในการขับเคลื่อนสังคมที่สำคัญองค์กรหนึ่ง เป็นที่น่า-สนใจว่าองค์กรเหล่านี้มีบทบาทและดำเนินการอย่างไร จึงได้ถูก-กำหนดให้เป็น “แหล่งการเรียนรู้” ที่สำคัญ นอกเหนือจากสถาบัน-การศึกษาซึ่งมีบทบาทโดยตรงอยู่แล้ว

h h h h h

ภาพ E

1. สภาพโดยทั่วไป

สหราชอาณาจักรอังกฤษเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำมหาอำนาจทางอุตสาหกรรมและการเดินเรือ ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย มีการเมืองที่มั่นคง มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ ศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปวัฒนธรรมของประเทศนั้น มิได้เพียงรับใช้และจรรโลงจิตใจเฉพาะประชาชนชาวอังกฤษเท่านั้น หากแต่ยังรับใช้ประชากรในโลกกว้างอีกด้วย กระทรวงที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม คือ กระทรวงวัฒนธรรม สื่อสารและการกีฬา ซึ่งตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1997 มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน คือ

- (1) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านกิจกรรมด้านวัฒนธรรมและการกีฬา ตลอดจนให้การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ
- (2) พัฒนาประเทศให้ทันสมัยบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน การมีเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
- (3) ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน รับผิดชอบต่อความเป็นเลิศทางวิชาการรวมทั้งสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต

2. “การเรียนรู้” วาระแห่งชาติที่สำคัญ

เมื่อพูดถึงเรื่องการศึกษา การสร้างลักษณะนิสัยแห่งการเรียนรู้สำคัญที่สุด ดังนั้น ในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอังกฤษ “การเรียนรู้” จึงเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่สำคัญ ที่รัฐบาลพยายามดำเนินการให้ประชาชนได้เข้าใจและซาบซึ้งกับมรดกวัฒนธรรมของชาติ “การเรียนรู้” จากการศึกษาในระบบเพียงประการเดียว ไม่สามารถทำให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ ดังนั้น รัฐบาลของประเทศอังกฤษจึงใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ มาเพื่อดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาได้อย่างเต็มที่ทุกโอกาสตามความเหมาะสมและตามศักยภาพของผู้เรียน

3. พิพิธภัณฑ : ขุมพลังแห่งการเรียนรู้ “แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ”

ประเทศอังกฤษมีพิพิธภัณฑอยู่มากกว่า 2,000 แห่งทั่วประเทศ รัฐบาลจึงได้กำหนดบทบาทของพิพิธภัณฑให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยกำหนดให้ “การศึกษา” เป็นบทบาทหลักของพิพิธภัณฑ และหากมีผู้ถามว่า “พิพิธภัณฑสถาน” คืออะไร ก็สามารถตอบได้ว่า “พิพิธภัณฑสถาน” คือ “สถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวม สงวนรักษา และจัดแสดงวัตถุอันมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและความเพลิดเพลิน ในที่นี้ให้รวมถึงหอศิลป์ อนุสรณสถานทางประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่เลี้ยง-

สัตว์น้ำ และสถานที่อื่นๆ ที่จัดแสดงสิ่งที่มีชีวิต” พิพิธภัณฑ์สถาน-
นั้นมีอยู่หลายประเภท ได้แก่

1. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ (Museum of Arts)
2. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย (Gallery of Contemporary Arts)
3. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา (National History Museum)
4. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Museum of Sciences and Technology)
5. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology)
ซึ่งพิพิธภัณฑ์ประเภทนี้แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 5.1 พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์ศึกษา (Ethnological Museum)
 - 5.2 พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะพื้นเมือง (Folk Arts Museum)
 - 5.3 พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง (Open Air Museum)
6. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (Museum of History and Archaeology)
7. พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมืองหรือท้องถิ่น (Regional Museum – City Museum)

8. พิพิธภัณฑ์เฉพาะด้าน (Special Museum) ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ศิลปประยุกต์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ธรรมชาติวิทยา วิทยาศาสตร์ หรือเทคนิคต่าง ๆ
9. พิพิธภัณฑ์ของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา (University Museum)

3.1 มวลเหตุ “พิพิธภัณฑ์” มีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ

พิพิธภัณฑ์เป็นตัวกระตุ้นและสนับสนุนสังคมแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้จากวัตถุจริงที่ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการกระหายรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ระวัง-การชมผลงานผู้ชมจะบังเกิดความคิดใหม่ ความรู้ใหม่ ก่อให้เกิดการพัฒนาการทุกระดับของการศึกษา นับแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ วัยชรา นอกจากนี้แล้วพิพิธภัณฑ์ยังเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับกลุ่มคนซึ่งถูกกีดกันจากสังคม ไม่ว่าจะเป็น ผู้ว่างงาน ผู้ไร้ทักษะฝีมือ ผู้มีรายได้น้อย ผู้อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรม ในสภาวะแวดล้อมที่มีอาชญากรรมสูง ผู้ที่มีสุขภาพอนามัยไม่ดี หรือผู้ที่ยากจนครอบครัวแตกแยกเหล่านี้ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด และหอศิลป์ จะเป็นสถานที่ซึ่งพวกเขาสามารถเข้าไปหาความบันเทิง หาความรู้จากวัตถุที่ถูกจัดไว้

ผลงานศิลปะนี้เองที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริม-
จินตนาการ เกิดการเรียนรู้ **สร้าง**ความเชื่อมั่น **ลด**ความรู้สึก
ที่ถูกกีดกันในสังคม

จากการศึกษาของสถาบันวิจัย แสดงให้เห็นว่า
ร้อยละ 36 ของประชาชนในทุกระดับมีโอกาสเข้าชมพิพิธภัณฑ์
พิพิธภัณฑ์ช่วยให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ทางสังคมเป็นพิเศษ
วัตถุที่แสดงอยู่นั้นสามารถดึงดูดความสนใจ ทำให้เกิดการ
ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจ
และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เกิดการยอมรับในตนเองเป็นการ
นำห้องเรียนสู่ประสบการณ์จริง เป็นการเรียนรู้ของชีวิต เป็น
ห้องเรียนเพื่อชีวิต

3.2 การดำเนินการเพื่อให้ “พิพิธภัณฑ์” เป็นแหล่ง- เรียนรู้

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1998 กระทรวงวัฒนธรรม สื่อสาร
และการกีฬาได้จัดตั้ง “สภาพิพิธภัณฑ์ หอสมุดและหอจดหมายเหตุ”
ขึ้น โดยรวมงานของคณะกรรมการด้านหอสมุดข้อมูลและ-
สารสนเทศ พิพิธภัณฑ์ และหอศิลป์เข้าด้วยกัน สภาฯ นี้เริ่ม-
ดำเนินงานในวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2000 โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลของบุคคลโดยทั่วไป
2. มุ่งหาความเป็นเลิศและการเพิ่มพูนนวัตกรรม
ทางการศึกษา

3. ให้โอกาสการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

4. สนับสนุนอุตสาหกรรมการสร้างสรรค์

ในการทำงาน สภาฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์และรูปแบบ-
ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

ปฏิรูปการเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมสำหรับบุคคล-
ทุกกลุ่มในสังคม พัฒนาการบริหารจัดการและงานบริการของ-
พิพิธภัณฑ์ หอสมุด และหอจดหมายเหตุ ในฐานะเป็น “แหล่ง-
ทรัพยากรทางการศึกษา” พิพิธภัณฑ์ต้องมีบทบาทเป็นศูนย์กลาง-
ด้านการเรียนรู้ ต้องดำเนินการให้ประเทศเป็นที่รู้จักในฐานะผู้นำ-
ของโลกในด้านการให้บริการ

2. รูปแบบและหน้าที่ความรับผิดชอบ

2.1 เป็นองค์กรมหาชน มีสภากรรมการ ประกอบด้วย
ประธานและกรรมการ 14 คน เป็นตัวแทน
ของรัฐต่าง ๆ ในอังกฤษ ได้แก่ ไอล์แลนด์เหนือ
สกอตแลนด์ และเวลส์ ในกฎหมายยังระบุไว้
ว่าอย่างน้อยร้อยละ 35 ต้องเป็นสตรี และ
อีกร้อยละ 5 ต้องเป็นตัวแทนของชนกลุ่มน้อย

2.2 เป็นที่ปรึกษาแก่รัฐบาลในการจัดทำแผนและ

นโยบาย การดำเนินงานด้านการพัฒนา
บุคลากร สนับสนุนเงินทุนสำรองให้แก่องค์กร
ฝึกอบรมระดับชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับมรดก
ทางวัฒนธรรม

2.3 ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานเฉพาะอันได้แก่
การลงทะเบียนพิพิธภัณฑสถาน การกำหนดเงินทุน
สำรอง การปรับภาษี การจัดทำมาตรฐานด้าน
การบริการ และการสนับสนุนงานของ
พิพิธภัณฑสถาน หอสมุด และหอจดหมายเหตุใน
ทุกภูมิภาคของประเทศ

2.4 สนับสนุนงานวิจัยและสถิติ

2.5 ดำเนินการให้หอจดหมายเหตุมีบทบาท
สำคัญร่วมกับหน่วยงานวัฒนธรรมอื่น ๆ
ในการพัฒนาสังคม

2.6 จัดหาทุนสนับสนุนองค์กรต่าง ๆ

2.7 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ
พิพิธภัณฑสถานในระดับภูมิภาคและระดับชาติ
โดยในพิพิธภัณฑสถานแต่ละแห่งต้องรวมงานของ
หอสมุด และหอจดหมายเหตุเข้าไว้ด้วย

สภาฯ พบว่าในการจัดตั้งองค์กรและหารูปแบบใหม่วิธี-
การดำเนินงานใหม่นี้พิพิธภัณฑสถานสามารถกระตุ้นให้เกิดสิ่งใหม่-
มากมายได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตรชาติกว้างขวางขึ้น ได้แนวทางใหม่ในการพัฒนาหลักสูตรกลางด้านภาษา คณิตศาสตร์ กีฬา และวิชาอื่น ๆ ที่สำคัญ
2. พิพิธภัณฑสถานเป็นสถานที่ดึงการสอนจากห้องเรียนสู่ประสบการณ์จริงเป็นการเรียนรู้ของชีวิต เป็นห้องเรียนเพื่อชีวิต
3. ผู้เรียนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น และเข้าร่วมในโครงการสำคัญ ๆ ของประเทศ
4. กระตุ้นให้ผู้ใหญ่ซึ่งไม่คุ้นเคยกับการศึกษาในระบบมีโอกาสได้ใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นก้าวแรกนำไปสู่การเรียนรู้
5. พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียนและผู้ใหญ่ที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
6. บุคคลและครอบครัวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในระบบในสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์
7. เกิดการประสานงานระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับชุมชนอย่างใกล้ชิดเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาการให้บริการใหม่ ๆ แก่ผู้ชมซึ่งถือเป็นลูกค้าที่สำคัญ
8. ผู้เรียนที่ขาดแรงจูงใจ นักศึกษา และผู้ใหญ่ได้เข้ามาเรียนรู้ในสถานการณ์ที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีอิสระ

3.3 นโยบายการให้พิพิธภัณฑ หอศิลป์ และหอสมุด เป็นแหล่งการเรียนรู้และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

รัฐบาลต้องการให้พิพิธภัณฑทุกแห่งให้ความสำคัญแก่ “งานการศึกษา” เป็นอันดับแรก เพื่อให้การศึกษาพัฒนาคนอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาสังคมและประเทศในที่สุด สถานที่เหล่านี้จะเป็นศูนย์การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง และเพียงพอ กระบวนการที่จะประสบผลสำเร็จนั้น ต้องมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเข้าถึง ต้องให้พิพิธภัณฑ หอสมุด และหอจดหมายเหตุเป็นองค์กรที่สามารถเข้าถึงและมีส่วนรวมในงานต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ต้องจัดกิจกรรมใหม่ที่น่าสนใจ มีหัวข้อหลากหลาย กระตุ้นความสนใจของผู้ชมซึ่งต้องหลากหลายและเป็นผู้ชมกลุ่มใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ขั้นที่ 3 พิพิธภัณฑต้องหาวิธีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ดี การที่พิพิธภัณฑจะเข้าไปมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้นั้นต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ กล่าวคือ

- ✦ การได้มาซึ่งข้อมูลและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงาน : ปัญหาการให้ได้มาซึ่งข้อมูลในระยะยาว

ความพร้อมของเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากร และงบประมาณ

- ✦ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในองค์กร : ต้องมีการปรับตัวและแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ รวมทั้งร่วมมือกับทุกฝ่ายอย่างเต็มที่ ควรมีการฝึกอบรม พัฒนา และส่งเสริมให้มีอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานภายใต้เงื่อนไขการดำเนินงานอย่างเดียวกัน
- ✦ การตอบสนองต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ : เนื่องจากยุคศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตมาก พิพิธภัณฑสถานซึ่งโดยทั่วไปรับผิดชอบเรื่องการเก็บรวบรวมเอกสาร วัตถุที่มีคุณค่า รวมทั้งข่าวสารสำคัญ ๆ เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อหลักสูตรในโรงเรียน ในการส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมและอบรมให้เกิดนิสัยแห่งการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของรัฐบาลก็คือต้องการให้ผู้คนทุกพื้นที่ได้เข้าชมพิพิธภัณฑสถาน ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งนอกจากจะมีส่วนช่วยในการจัดการแสดงแบบแปลกใหม่แล้ว ยังทำให้ผู้ชมเข้าถึงผลงานได้ง่าย และเทคโนโลยีนี้เองที่จะเอื้อให้พิพิธภัณฑสถานได้รับความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น

พิพิธภัณฑสถานต้องเตรียมการในเรื่องนี้และต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

- ✦ การเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมของชุมชน : พิพิธภัณฑสถานต้องคำนึงว่าจะสามารถจูงใจและดึงให้บุคคลทุกกลุ่มมาให้ความร่วมมือได้อย่างไร การร่วมมือนี้ต้องเป็นไปอย่างราบรื่นและแน่นอน...ส่งผลในระยะยาว
- ✦ บทบาทของพิพิธภัณฑสถานในการให้บริการในขอบข่ายงานที่กว้างขวางขึ้น : บุคคลสำคัญในการให้บริการก็คือ เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในพิพิธภัณฑสถานนั่นเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานที่ต้องเตรียมบุคลากรเหล่านี้ไว้ให้พร้อม

ดังนั้นหากปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้รับการแก้ไขแล้ว เชื่อแน่ว่าสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับนโยบายสำคัญที่รัฐบาลได้วางกรอบไว้เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริงมีดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมในสังคม

นโยบายข้อนี้เป็นนโยบายหลัก เป็นเรื่องของการส่งเสริมและให้บริการ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าชมทุกประเภท

(2) การให้ผู้ชมเข้าถึงความรู้ในวัตถุสิ่งของที่จัดแสดงให้มากที่สุด

ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง คือ บุคคลบางกลุ่มไม่ใช้บริการของพิพิธภัณฑ์ และ/หรือเมื่อเข้าชมแล้วไม่ได้รับความรู้เท่าที่ควร ซึ่งปัญหาเหล่านี้สรุปได้ว่ามีสาเหตุอยู่ 3 ประการ คือ

2.1 **ความเป็นสถาบัน** : ซึ่งในที่นี้ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งไม่เอื้อต่อผู้ชม การวางนโยบายไม่ชัดเจน ทัศนคติและความประพฤติของบุคลากร การขาดการเตรียมการให้การบริการที่เพียงพอทั้งในเรื่องอุปกรณ์อำนวยความสะดวก การดูแลกลุ่มด้อยโอกาส การขาดความรู้เรื่องการจัดนิทรรศการและการจัดทำแคตตาล็อก และประการสำคัญคือ ขาดการประสานและเชื่อมโยงให้สังคมได้ตระหนักถึงการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.2 **การมองพิพิธภัณฑ์ด้วยความเข้าใจ** : การมองพิพิธภัณฑ์อย่างเข้าใจ มองได้หลายระดับทั้งที่เป็นระดับบุคคลและชุมชน แนวคิดที่ว่าพิพิธภัณฑ์ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ และสามารถสนองความต้องการของบุคคลบางกลุ่ม อันได้แก่

กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้โดดเดี่ยว-
ในสังคมได้นั้นยังมีอยู่มาก

2.3 **สิ่งแวดล้อม** : ปัญหาในเรื่องนี้รวมถึงการที่ผู้ชม
ไม่สามารถเข้าไปในอาคาร ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล
ปัญหาเรื่องทรัพย์สิน ความเสื่อมโทรม รวมทั้ง
สถานที่ตั้งซึ่งอยู่ห่างไกลชุมชน การคมนาคม
ไม่สะดวกและการไม่สร้างแรงจูงใจในการเข้าชม

(3) พิพิธภัณฑสถานต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี สารสนเทศ (ICT) เพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงการบริการ

เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่น่าสนใจ
มาใช้ในการเสนอผลงานนั้น จะเป็นเครื่องมือที่ดีสำหรับการเก็บ-
ข้อมูล รวมทั้งเป็นประตูเปิดสู่พิพิธภัณฑสถาน ผู้ชมสามารถเข้าถึง-
ข้อมูลทางการศึกษาเหล่านี้ได้ทันทีโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต พิพิธ-
ภัณฑสถานสามารถบรรจุเรื่องราวไว้ในหลากหลาย Web site และหาก-
พิพิธภัณฑสถานร่วมมือกับห้องสมุดของรัฐ และศูนย์ชุมชนอื่นๆ แล้ว-
ก็สามารถให้บริการประชาชนในท้องถิ่นได้มากขึ้น

(4) การแสดงแบบรายการ (Catalog) และเอกสาร สำคัญ ๆ ต้องเป็นแบบเชื่อมต่อตรงผ่านอินเทอร์เน็ต

ผู้ใช้บริการต้องสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับ-
พิพิธภัณฑสถานได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่

(5) การให้บริการเสริมแก่ทุกพื้นที่

พิพิธภัณฑ์ควรจัดกิจกรรมเสริมภายในชุมชนโดยให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดนิทรรศการสิ่งพิมพ์นรบททุกตามศูนย์การค้า สวนสาธารณะ หรือตามงานแสดงของโรงเรียน บ้านพักคนชรา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใหญ่และเด็กได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลจากห้องสมุดขนาดเล็กเคลื่อนที่เหล่านี้ได้ถือเป็นการสร้างและให้การเรียนรู้ทุกรูปแบบ

(6) พิพิธภัณฑ์ควรปรึกษาหารือกับกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะถูกกีดกันจากสังคมเพื่อรับรู้ปัญหาและจัดการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเหล่านี้

นโยบายข้อนี้เป็นนโยบายที่สำคัญของการมีส่วนร่วมในสังคม กลุ่มบุคคลนอกเหนือจากบุคคลที่มีร่างกายสมบูรณ์แล้ว ผู้ด้อยโอกาส และผู้ถูกกีดกันจากสังคม ก็ควรได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน เขาเหล่านี้ควรมีโอกาสได้เสนอความต้องการของตน ได้มีโอกาสยกระดับคุณภาพชีวิต ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น พิพิธภัณฑ์ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการวางแผน การแนะนำและการให้บริการ การติดตาม และให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เขาเหล่านี้สามารถมีความสุขในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังเป็นการเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มบุคคลในชุมชนให้สมัครใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยงานมากขึ้น

(7) ผลงานการจัดแสดงต้องสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นิทรรศการ/การจัดแสดงวัตถุต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ชมแล้วเกิดความรักความหวงแหน ในขณะที่เดียวกันก็ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์ในการรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

(8) พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ และหอจดหมายเหตุ ต้องเป็นสถานที่เรียนรู้ในชุมชน

พิพิธภัณฑ์ คือ แหล่งสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย คนจำนวนมาก ประสบความยากลำบากในการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมแบบเดิมในโรงเรียน การศึกษาหาความรู้จากการชมผลงานต่าง ๆ ที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินพร้อม ๆ กับเกิดความซาบซึ้ง เกิดการเรียนรู้ มีทักษะการค้นพบด้วยตนเอง พิพิธภัณฑ์สามารถเป็นเครือข่ายการเรียนรู้อย่างแท้จริง ยกตัวอย่างเช่น ในกรุงลอนดอนซึ่งมีโรงเรียนประถมและโรงเรียนมัธยม อยู่เป็นจำนวน 2,200 แห่ง ในจำนวนนี้ มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ที่ไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ ต้องหาวิธีการสร้างสิ่งล่อใจดึงดูดผู้ชม วิธีการกระตุ้นความสนใจนี้ พิพิธภัณฑ์ดำเนินการไว้ สำหรับครูและนักเรียนคือ จัดทำ

กล่องแสดงศิลปวัตถุที่กระตุ้นความสนใจของเด็ก จัดทำสมุดจดงานสำหรับครู จัดทำวีดีทัศน์ จัดฝึกอบรมครู จัดโปรแกรมการสอน และวิธีการสอนในรูปแบบแปลกใหม่ รวมทั้งจัดให้มีการประเมินและพัฒนาสื่อให้ครูและนักเรียนได้รับความรู้และความสนุกสนานไปพร้อมกัน เป็นต้น

9) พิพิธภัณฑสถานเป็นศูนย์รวมความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ

พิพิธภัณฑสถานต้องร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและชุมชนรวมทั้งอาสาสมัคร เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม เจ้าหน้าที่ในชุมชนต้องให้ข้อมูลแก่พิพิธภัณฑสถานเพื่อนำไปประกอบการให้บริการ และการพัฒนาโครงการใหม่ๆ ของพิพิธภัณฑสถาน การเป็นจุดรวมความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมเหล่านี้จะทำให้โครงการกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย

ในการดำเนินงานให้ไปสู่นโยบาย 9 ข้อ ดังกล่าวข้างต้น รัฐต้องมุ่งเน้นในสาระสำคัญ ๆ 7 ประการหลัก คือ

1. วัตถุประสงค์

พิพิธภัณฑสถานซึ่งเป็น “ชุมพลแห่งการเรียนรู้” ต้องได้รับการรับรู้และยอมรับจากนักการศึกษาในชุมชน ความสำคัญของการนำ “การศึกษา” มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างฐานความรู้ต้องระบุไว้ในพันธกิจ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑสถาน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ประกอบด้วย

- 1.1 การตรวจสอบตามกระบวนการทางการศึกษาในเรื่องการจัดเก็บ การให้บริการ แหล่งข้อมูล บุคลากร และการจัดกิจกรรมในระดับต่าง ๆ
- 1.2 วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของการจัดเก็บ/การจัดแสดงนิทรรศการ ความชำนาญของบุคลากร และหลักสูตร (ในทุกระดับชั้น) เพื่อใช้ในการจำแนกผู้ชม
- 1.3 สํารวจความต้องการเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อประกอบการจัดทำกลุ่มเป้าหมายของผู้เรียนที่ชัดเจนและกลุ่มผู้เข้าชมทั่วไป
- 1.4 เตรียมการบริการที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น

2. มาตรฐาน

การบริการทางการศึกษาต้องปรับปรุงแก้ไขให้เป็นมาตรฐานสากล มีการจัดทำ “คู่มือการปฏิบัติงานที่ดี” (Guidelines for Good Practices) ให้เป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับการพัฒนาด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์

3. เพื่อนร่วมงาน

พิพิธภัณฑ์ต้องได้รับการสนองตอบจากผู้ชมในเรื่องความต้องการทางการศึกษารวมทั้งสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และคุ้มค่ากับเงินที่ลงทุน

การทำงานต้องร่วมมือกับบุคคลหลายฝ่าย ต้องมี “เพื่อนร่วมงาน” จึงจะให้การบริการในฐานะแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เพื่อนร่วมงานนั้นมีหลายประเภท ได้แก่

- 3.1 เพื่อนร่วมงานระหว่างพิพิธภัณฑสถาน : เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับชาติและหน่วยงานระดับภูมิภาคกับพิพิธภัณฑสถานขนาดเล็ก ร่วมมือกันในเรื่องการจัดนิทรรศการและแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ
- 3.2 เพื่อนร่วมงานกับสถาบันการศึกษา : ความต้องการของนักเรียน นักศึกษา หรืออีกนัยหนึ่ง คือ “ผู้เรียน” และการพัฒนาการบริการด้านพิพิธภัณฑสถานนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและยืนยาวระหว่างพิพิธภัณฑสถานและสถานศึกษา
- 3.3 เพื่อนร่วมงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต : การศึกษาตลอดชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาพันธมิตรในเขตพื้นที่ไว้ ในเรื่องนี้รัฐได้จัดตั้ง “สภาด้านการเรียนรู้และความชำนาญ” ขึ้นในระดับท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่วางแผนและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการศึกษาดังแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป
- 3.4 เพื่อนร่วมงานที่จบการศึกษาในระบบแล้ว : การให้คำปรึกษาแก่ผู้จบการศึกษาในระบบแล้ว จะทำ-

ให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นไป ดังนั้น เพื่อนร่วมงานที่จะช่วยให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อมูลจึงจำเป็น การจัดหา “อาสาสมัคร” ก็จะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีในกรณีนี้ได้

- 3.5 เพื่อนร่วมงานกับองค์กรวัฒนธรรม : พิพิธภัณฑสถานต้องเชื่อมโยงกับหอสมุด โบราณสถาน ชมรมกีฬา องค์กรทางศิลปะ สมาคมโบราณคดี สมาคมประวัติศาสตร์ และหน่วยงานทางวัฒนธรรมต่าง ๆ หรือแม้แต่กับสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่ความรู้เป็นการบริการความรู้แก่ผู้คนทั่วไป
- 3.6 เพื่อนร่วมงานภายใต้กลยุทธ์ทางวัฒนธรรม : พิพิธภัณฑสถานเป็นปัจจัยสำคัญสนับสนุนยุทธศาสตร์การดำเนินงานวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคได้เป็นอย่างดี
- 3.7 เพื่อนร่วมงานกับเครือข่ายอื่น ๆ : พิพิธภัณฑสถานสามารถขยายพื้นที่การให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่บุคคลากรกลุ่มต่าง ๆ อาทิ ในโรงพยาบาล การบริการเยาวชน การบริการผู้ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ หรือแม้แต่กลุ่มคนในทัณฑสถาน ทำให้พิพิธภัณฑสถานได้ขยาย

เครือข่ายกลุ่มเป้าหมายและมีการสนับสนุน
ด้านการเงินจากแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น

4. ทริพยากรและขีดความสามารถ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า พิพิธภัณฑสถานควรได้ทำงานใกล้ชิดกับนักการศึกษาอาชีพ หากแต่ในกรณีที่เป็นพิพิธภัณฑสถานขนาดเล็กไม่สามารถจ้างนักวิชาการศึกษาอาชีพได้ อาจจะดำเนินการได้โดยการแต่งตั้งบุคคลภายนอกให้ดูแลงานด้านการศึกษาและ/หรือกระตุ้นให้กรรมการของพิพิธภัณฑสถานเองให้ความสนใจงานด้านการศึกษามากยิ่งขึ้น

การพัฒนานโยบายการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องวิเคราะห์เรื่อง การจัดแสดง การจัดเก็บ ความต้องการ การเรียนรู้ของผู้ชม และกลุ่มเป้าหมาย พิพิธภัณฑสถานเน้นในเรื่องการจัดเก็บและการตอบสนองของผู้ชมมากกว่าจำนวนผู้เข้าชม

5. การฝึกอบรม

บุคลากรของพิพิธภัณฑสถานและนักการศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดทั้งความเจริญและความเสื่อมของพิพิธภัณฑสถาน ดังนั้น การฝึกอบรมบุคลากรจึงเป็นกุญแจสำคัญเกิดการพัฒนามาตรฐานและระดับ (benchmark) ของการทำงานด้านการให้การศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน ปัจจุบันครู/ผู้สอนเองก็ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้ตระหนักถึงประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับจากพิพิธภัณฑสถาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ครูเข้าไปทำงานใน-

พิพิธภัณฑสถานร่วมกับนักการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานด้วยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ การฝึกอบรมแก่ครูประจำการนี้จะทำให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการบริการแบบใหม่ และที่สำคัญ เกิดกิจกรรมเสริมหลักสูตรรูปแบบใหม่ที่หลากหลายกว่าเดิม

6. การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีข่าวสาร : การขยาย- เครือข่ายการเรียนรู้ระดับชาติ

ในฐานะที่พิพิธภัณฑสถานเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลเผยแพร่ งานด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดมาตรการให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ข้อมูลต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑสถานได้ เทคโนโลยีระบบดิจิทัลที่ทันสมัย เริ่มเข้ามามีบทบาทและเป็นสิ่งจำเป็น รัฐบาลได้จัดทำพิพิธภัณฑ-
เสมือนจริง โดยให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวน 50 ล้านบาท เพื่อให้ผู้คนที่อยู่ต่างสภาวะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม-
ได้เข้าถึงข้อมูลนี้ ถือเป็นขยายเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชาติ และเชื่อมโยงเครือข่ายจากทุกพื้นที่เข้าด้วยกันอย่างแท้จริง

7. การวิจัย

รัฐจัดให้มี “การวิจัย” เพื่อสนับสนุนให้พิพิธภัณฑสถาน เป็นแหล่งการเรียนรู้มากขึ้น โดยรัฐสนับสนุนให้มีการวิจัย ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ การวิจัยนี้รวมถึงเรื่อง บุคลากร ข้อมูล ทรัพยากร และเป้าหมายการพัฒนาผู้เข้าชม งานวิจัยเหล่านี้ได้แก่

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งรวมถึงถึงฐานข้อมูลทางการศึกษา ทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ของแต่ละบุคคล รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ วิธีสัมผัส การเรียนรู้จากวัสดุที่ถูกต้องไว้
2. จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานของการจัดแสดงผลงาน การทำงานของบุคลากรและการกำหนดผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้งานที่ได้ดำเนินการไปแล้วก็ควรจะได้นำกลับมาศึกษาและพิจารณาบทบาทของการศึกษาประเภทใดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับงานพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เกิดภาพชัดเจนในเรื่องการให้การศึกษามิพิพิธภัณฑ์อย่างแท้จริง

3.4 การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ ให้พิพิธภัณฑ์ : ชุมพลังแห่งการเรียนรู้ เป็น แหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า รัฐบาลโดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาร่วมมือกันกระตุ้นให้ “พิพิธภัณฑ์” มีบทบาททางการศึกษา เป็นทางเลือกสำคัญสำหรับประชาชนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น ในการดำเนินการให้พันธกิจลุล่วง จึงมีหน่วยงานหลักแบ่งภาระหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. กระทรวงวัฒนธรรม การสื่อสาร และการกีฬา
(Department for Culture, Media and Sports - DCMS) ได้
ดำเนินงานในเรื่อง :

- 1.1 จัดตั้งหน่วยงานระดับชาติ ชื่อว่า “สภาพิพิธภัณฑ,
หอจดหมายเหตุและหอสมุด” (The Council for
Museums, Archives and Libraries) เพื่อทำ
หน้าที่ให้คำแนะนำ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒน
งานในสาขานี้เป็นการเฉพาะ
- 1.2 นับแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1999 เด็กและ
ผู้มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปสามารถเข้าชม
พิพิธภัณฑแห่งชาติและหอศิลป์ได้โดยไม่ต้อง
เสียค่าเข้าชม
- 1.3 ภายใต้คณะกรรมการพิพิธภัณฑและหอศิลป์
ได้จัดตั้งกองทุนเป็นจำนวนเงิน 500,000 ปอนด์
เพื่อสนับสนุนงานทางการจัดการศึกษา ข้อมูล
ข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นในพิพิธภัณฑ
- 1.4 คัดเลือกพิพิธภัณฑเพื่อให้งบประมาณอุดหนุนสำหรับ
ดำเนินงานทางการศึกษา เป็นเงิน 15 ล้านปอนด์
- 1.5 สนับสนุนงบประมาณ จำนวน 85,000 ปอนด์
สำหรับจัดทำ Web sites ด้านพิพิธภัณฑให้
การบริการ 24 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึง

พิพิธภัณฑ์และหอศิลปะในประเทศอังกฤษได้
ทุกแห่ง

- 1.6 จัดพิมพ์เอกสารเพื่อสร้างความเข้มแข็งและ
พัฒนางานด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่
A Common Wealth: Museums in the Learning
Ages และ Museums for the Many ซึ่งเป็นวิธี
ปฏิบัติในการเข้าถึงพิพิธภัณฑ์แห่งชาติและ
หอศิลปะต่าง ๆ

2. กระทรวงศึกษาธิการ และการจ้างงาน (Department
for Education and Employment - DfEE) ดำเนินการในเรื่อง

- 2.1 สนับสนุนงบประมาณแก่พิพิธภัณฑ์ให้การ
บริการ 24 ชั่วโมง ในการจัดทำแหล่งข้อมูล แผนที่
พิพิธภัณฑ์ (museums mapping) และงาน
ที่พิพิธภัณฑ์ดำเนินการแล้ว
- 2.2 สนับสนุนงบประมาณแก่สมาคมแห่งชาติว่าด้วย
หอศิลป์ศึกษา หรือที่รู้จักกันในนามของ
“engage” เพื่อการพัฒนาเครือข่ายใหม่ๆ ระหว่าง
หอศิลป์กับสถานศึกษา
- 2.3 จัดทำโปรแกรมด้านพิพิธภัณฑ์และศิลปะ
สนับสนุนงบประมาณจำนวน 2.5 ล้านปอนด์
เพื่อจัดทำโครงการด้านพิพิธภัณฑ์และศิลปะ
โดยเน้นด้านการให้การศึกษาค้นคว้าแล้วเสร็จ

ภายในระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์แก่หลักสูตรเกี่ยวกับการเรียนรู้ทั่วประเทศ

2.4 ประกาศให้งบประมาณเพิ่มเติมอีกเป็นเงิน 650,000 ปอนด์ สำหรับการจัดทำโครงการโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการเรียนรู้ (The Learning Circuit) โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนำเสนองานด้านพิพิธภัณฑ์ในทิศทางที่น่าตื่นตาตื่นใจแปลกใหม่ เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น

2.5 สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเป็นเงิน 140,000 ปอนด์ สำหรับโครงการนำร่อง 17 โครงการและจำนวนเงินอีก 180 ล้านปอนด์สำหรับโครงการการเรียนรู้นอกระบบ ซึ่งริเริ่มโดยกองทุนโอกาสใหม่ (New Opportunities Fund) รวมทั้งกองทุนจากสมาคมแห่งชาติว่าด้วยหอศิลป์ศึกษา (engage) ซึ่งสนับสนุนการจัดทำวิดีโอเรื่อง “คุณอยู่ในภาพ” (Put Yourself in the Picture) การสนับสนุนด้านงบประมาณส่วนนี้จะช่วยให้พิพิธภัณฑ์เข้าไปมีส่วนร่วมในงานที่เกี่ยวกับการศึกษาได้อย่างเต็มที่

2.6 สนับสนุนงบประมาณ 80,000 ปอนด์ แก่เครือข่ายสโมสรเด็ก (Kid's Clubs Network) ในการจัดตั้ง “ศูนย์แห่งการเรียนรู้และจินตนาการ” (Centres

of Curiosity and Imagination) โดยศึกษาจาก
การทำงานของพิพิธภัณฑ์เด็กที่ประสบความสำเร็จ
สำเร็จในสหรัฐอเมริกา

2.7 พัฒนาบุคลากรโดยจัดประชุมเรื่อง “การเรียนรู้
ตลอดชีวิต” สำหรับผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์
และผู้บริหาร

2.8 สนับสนุนโครงการด้านการศึกษาประวัติศาสตร์
2000 ของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ BBC (BBC
Education’s History 2000) ซึ่งเป็นรายการ
กระตุ้นการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และแหล่ง
โบราณคดีของชุมชน

3. คณะกรรมการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ (*The
Museums and Galleries Commission*) ได้ดำเนินการดังนี้

3.1 แต่งตั้งบุคลากรด้านการศึกษา การพัฒนาการ
เข้าถึงข้อมูลและกลุ่มผู้ชมซึ่งบุคคลนี้จะเป็น
ผู้จัดทำ “แนวทางสำหรับการปฏิบัติงานที่ดี
ที่สมควรได้รับการยกย่อง” (Guidelines for Good
Practices) รวมทั้งเอกสารอ้างอิงและสื่อสิ่งพิมพ์
ต่าง ๆ ให้แก่สภาพิพิธภัณฑ์ เอกสารนี้ถือเป็น
เอกสารอ้างอิงที่สำคัญสำหรับการพัฒนา
การศึกษาของพิพิธภัณฑ์

- 3.2 แต่งตั้งที่ปรึกษาด้านการศึกษาและการพัฒนากลุ่มผู้ชมเพิ่มเติม เพื่อให้คำแนะนำด้านยุทธศาสตร์แก่วิพิพิธภัณฑสถานและรัฐบาล
- 3.3 จัดทำวิจัยสำหรับเป็นข้อมูลให้เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง
- 3.4 จัดทำวารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้คำแนะนำ และสนับสนุนผลงานที่ดีควรยกย่อง
- 3.5 จัดการฝึกอบรมพิพิธภัณฑสถานเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ เพื่อเตรียมจัดทำนโยบายด้านการศึกษา

4. สภาศิลปะแห่งประเทศอังกฤษ (*The Arts Council of England*) ดำเนินการในเรื่อง :

- 4.1 พัฒนางานของสภาศิลปะ/สมาคมนักการศึกษาด้านศิลปะและการออกแบบแห่งชาติในโครงการ “ครูศิลปิน” (Artist Teacher Scheme) โดยจัดทำโครงการนำร่องร่วมกับองค์กรการศึกษาระดับอุดมศึกษาและองค์กรด้านศิลปะเพื่อพัฒนาอาชีพครู
- 4.2 สนับสนุนการเงินแก่สมาคมแห่งชาติว่าด้วยหอศิลป์ศึกษา (engage) เพื่อขยายฐานการศึกษาด้านศิลปะรวมทั้งประสานงานกับพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์เหล่านี้
- 4.3 สนับสนุนผ่านโครงการ “ศิลปะเพื่อมวลชน” (Arts for everyone) ในเรื่องนวัตกรรมศิลปะศึกษา เช่น โครงการเครือข่ายสัมพันธ์ (encompass) ซึ่งเปิด

โอกาสให้เกิดกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนประถมและกลุ่มที่ออกจากโรงเรียนแล้ว สำหรับกลุ่มแรกจะประสานงานกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง จัดบรรยายที่บ้านเลียนแบบห้องเรียนศิลปะที่โรงเรียน นอกจากนี้ยังจัดนิทรรศการ โดยเชิญศิลปินมาพูดคุยกับเด็ก ๆ และผู้ปกครอง กระตุ้นให้เกิดการกระหายรู้ เกิดการสร้างสรรค้งานมากยิ่งขึ้น เมื่อกลุ่มเป้าหมายคือเด็กประสบความสำเร็จจะขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นวัยรุ่นต่อไป

- 4.4 จัดทำคู่มือ/แนวทาง ยุทธศาสตร์การประเมินด้วยตนเอง สำหรับศิลปิน และองค์กรศิลปะที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางการศึกษา
- 4.5 สนับสนุนสถาบันทัศนศิลป์ระหว่างประเทศ (Institute of International Visual Arts) และมหาวิทยาลัย Middlesey ในการพัฒนาแหล่งข้อมูลศิลปะเพื่อการศึกษาในระบบดิจิทัล (Digital Arts Resource for Education) อันเป็นระบบเชื่อมต่อที่ครูสามารถเรียนรู้เรื่องศิลปะสมัยใหม่ (contemporary art) จากเทคโนโลยีรูปแบบใหม่
- 4.6 จัดตั้ง “ศูนย์นวัตกรรมด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนา” (Education and Research and Development Initiative) เพื่อให้หน่วยงานศิลปะได้มีโอกาสค้นหาและขยายเครือข่ายโครงการด้านการศึกษา รวมทั้งได้

มุมมองที่แตกต่างสามารถนำมาพัฒนางานของตน

- 4.7 ดำเนินการร่วมกับมูลนิธิ Gulbenkian จัดพิมพ์เอกสารชื่อว่า “Crossing the Line” เปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมได้อย่างเสรี
- 4.8 ร่วมมือกับคณะกรรมการศิลปะระดับภูมิภาค จัดพิมพ์เอกสารชื่อ “ผู้ร่วมงานเพื่อการเรียนรู้” (Partnership for Learning) ซึ่งเป็นแนวทางประเมินโครงการด้านศิลปะศึกษา ช่วยให้องค์กรศิลปะสามารถประเมินและเรียนรู้จากตัวอย่างผลงานที่ดีที่สุด
- 4.9 ร่วมงานกับหน่วยงานหลักสูตร (Qualifications and Curriculum Authority - QCA) จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “จากนโยบายสู่ผู้ร่วมงาน : การพัฒนาศิลปะในโรงเรียน” (From Policy to Partnership: developing the arts in school) เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนานโยบายด้านศิลปะ พร้อมทั้งมีโอกาสหาเพื่อนร่วมงานที่มีศักยภาพ

3.5 กิจกรรมและรูปแบบ

ในการจัดกิจกรรมและรูปแบบการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในแต่ละแหล่งเรียนรู้ของประเทศอังกฤษนั้น วิเคราะห์ได้ว่าสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ กล่าวคือ

1. ตามความพร้อมและศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ :

พิพิธภัณฑ์บางแห่งอยู่ในแหล่งประวัติศาสตร์มีโบราณสถาน โบราณวัตถุมากมายจึงเป็นความดำริริเริ่มของบุคคลหรือกลุ่มคนหรือประชาชนชาวเมืองนั้นๆ รวมตัวกัน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนบางส่วนจากรัฐบาล จากสภาโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของเมืองหรือจากบริษัทเอกชนที่สนใจ

การจัดแสดงสิ่งของเหล่านี้ทำให้ชุมชนรู้จักอดีต รู้จักรากเหง้าทางวัฒนธรรม สามารถศึกษา คนควา วิจัย เกิดการเรียนรู้ และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน การทำงานของแหล่งเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำงานร่วมกับเครือข่ายหลายหน่วยทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำเสนอข้อมูลให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลนี้ได้สะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับโรงเรียน มีการจัดทำคู่มือการเรียนรู้ คู่มือการทดสอบความรู้สำหรับครู และนักเรียนอีกด้วย สำหรับเทคนิคที่ใช้ในการจัดการแสดงนั้น เน้นอนเน้นให้เด็ก/ผู้ชม ได้มีโอกาสสัมผัส และจับต้องได้ เด็ก/ผู้ชม สามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ตนเองสนใจได้อย่างเต็มที่

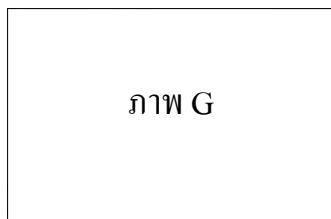
2. *สาระความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรชาติ* : ผู้เรียนควรมีโอกาสได้พบและมีส่วนร่วมในประสบการณ์และได้ใช้ทรัพยากรต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีโอกาสได้สัมผัสกับความเป็นจริง มีโอกาสได้สร้างความรู้ขึ้นมาเองจากประสบการณ์ของตนเองทั้งจากการสำรวจ ตรวจสอบ ทดสอบ ความรู้ที่ได้รับ และหาข้อสรุป

การจัดในลักษณะเช่นนี้จะเป็นการใช้วัตถุที่แสดงใน-
พิพิธภัณฑสถานเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ซึ่งผู้เรียน
ในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา สามารถหาความรู้
ประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี การทำงานจะมีเครือข่ายที่เข้ามา
ร่วมมือกันทั้งผู้ปกครองหรือหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้
งบประมาณสนับสนุน เทคนิคกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้มีหลาย
รูปแบบ ทั้งเล่นิทาน เล่นเกมส์โดยใช้กีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน
รวมทั้งการใช้ศิลปะวัตถุ เป็นต้น ผู้สอนจะใช้ผลงานที่แสดงเป็น-
เนื้อหาวิชาหลักแล้วจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่าง-
วิชา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลได้ในลักษณะภาพรวม-
แทนที่จะเป็นแบบแยกส่วน จากศิลปะวัตถุ 1 ชิ้น ผู้เรียนจะ
ได้รับความรู้ทั้งทางด้านศิลปะ ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์-
ความเป็นมา การคำนวณเวลา การอนุรักษ์ศิลปะวัตถุโดยเครื่อง-
มือทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งมีความสามารถทางภาษาเมื่อได้เขียน-
พรรณนาความเป็นมาหรือเขียนรายงานส่งครู เป็นต้น

3. ตามความต้องการของผู้เรียน : เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้
เชิงประสบการณ์และพัฒนาชีวิต

เนื่องจากขีดความสามารถและศักยภาพของแต่ละ-
แหล่งเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้มีโอกาส-
เข้าถึงความรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ต่อเนื่อง-
ตลอดชีวิต เครือข่ายแหล่งเรียนรู้เหล่านี้จึงจับมือกันจัดกิจกรรม-

สร้างการเรียนรู้ในเชิงประสบการณ์และพัฒนาชีวิตขึ้น ตามความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกกลุ่มของสังคมได้เข้าถึงข้อมูล ได้ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เกิดการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างแท้จริง จากกิจกรรมที่เครือข่ายแหล่งเรียนรู้จัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการ

จัดแสดง สาธิต บรรยายหรือการฝึกอบรมเทคนิคต่างๆ เหล่านี้ หากได้หาความรู้จากศิลปะวัตถุ และใช้เครื่องมือที่ถูกจัดเตรียมไว้แล้วจะทำ

ให้กลุ่มบุคคล ซึ่งมีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเหล่านี้ ได้เข้าใจกันสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จะเกิดการเรียนรู้แล้ว ยังมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ และสร้างประสบการณ์หลากหลายให้แก่ชีวิตอีกด้วย

4. โครงการที่รัฐบาลเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน :
 ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งกระแสข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกระทบต่อวิถีทัศน์และพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้การสนับสนุนแก่แหล่งเรียนรู้ในการจัดการแสดงให้ชุมชนได้รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของโลก ให้เป็นสถานที่สำหรับการทดสอบ รู้ซึ่ง และเข้าใจถึงความเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน ทั้งนี้โดยสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมครูผู้สอน จัดคู่มือการเรียนการสอนให้แก่ครูเพื่อนำความรู้ใหม่ๆ ไปใช้สอนผู้เรียนต่อไป

3.5 กรณีศึกษา :

สำหรับบทบาทของพิพิธภัณฑสถานในการให้การศึกษา นั้น มีกรณีศึกษาที่สามารถทำให้มองเห็นภาพและเป็นตัวอย่างในการทำงานได้เป็นอย่างดี ดังนี้ :

กรณีศึกษาที่ 1 : โครงการ ปี 2000 (2000 and counting in)

โครงการนี้ถือเป็นก้าวแรกของการกำหนดยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือ กระตุ้นให้ครู/ผู้สอนสามารถดำเนินงานเรื่องการจัดแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกสภาวะ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่นการไปทัศนศึกษาศูนย์ศิลปะและมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น โครงการนี้เป็นหนึ่งในจำนวน 63 โครงการที่รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาและการจ้างงานริเริ่มขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมืออันดีระหว่างพิพิธภัณฑสถานศึกษา โดยมีสภาเมือง Rochdale เป็นผู้ดูแลโครงการและสำนักการศึกษา ร่วมกับสภาศิลปะและการให้บริการทางมรดกวัฒนธรรมซึ่งมีสมาชิกประกอบด้วย หอศิลปะ, พิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุเป็นผู้ดำเนินงาน ในการทำงานนั้นก็เป็นการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงาน กล่าวคือนักการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศึกษา 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียน Didsbury กับหอการค้า Rochdale Borough ซึ่งมาช่วยในเรื่องการฝึกอบรม การศึกษาและการบริการรวมทั้งการจัดแสดงผลงานอย่างมีคุณภาพ

โครงการ 2000 เป็นโครงการแสดงให้เห็นศักยภาพของครูในการใช้ผลงานที่จัดแสดงเป็นเนื้อหาวิชาหลักแล้วจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลในลักษณะภาพรวมแทนที่จะเป็นแบบแยกส่วน มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากผลงานศิลปะวัตถุที่แสดงอยู่นั้นนอกจากผู้ชมจะได้เรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์และศิลปะแล้ว ยังได้เรียนรู้ศาสตร์ด้านการคำนวณ ดานวิทยาศาสตร์อีกด้วย ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ได้เองอันเป็นจุดเน้นสำคัญสำหรับการเรียนรู้ ดังนั้นภาพของพิพิธภัณฑ์ที่แต่เดิมเป็นเพียงสถานที่จัดแสดงงานศิลปะ หรือเป็นที่รวมของงานศิลปะแต่เพียงประการเดียว ไม่มีกิจกรรมอะไรน่าสนใจ ก็จะถูกแปรเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง

กรณีศึกษาที่ 2 : Benwell : ศูนย์กลางแห่งจักรวาล

ในปี ค.ศ. 1997 มีกลุ่มนักเรียนวิชาท้องถิ่นศึกษาจากเมือง Benwell รัฐ Newcastle ได้ไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์และศึกษาโบราณวัตถุ จากที่นั่นเองนักเรียนกลุ่มนี้ได้ค้นพบว่าแต่เดิมนั้นเมือง Benwell เป็นเมืองเก่าแก่มีความสำคัญมากมายไปด้วยโบราณวัตถุสำคัญๆ หลายชิ้น มีมากจนหนึ่งในกลุ่มนักศึกษากล่าวออกมาว่า “เมือง Benwell นี้สมควรได้ชื่อว่าเป็น “ศูนย์กลางแห่งจักรวาลอย่างแท้จริง” คำกล่าวเพียงคำเดียวนี้เอง ที่จุดประกายสร้างแรงบันดาลใจให้แก่-

บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ที่จะเร่งฟื้นฟูประวัติของเมืองนี้ให้เป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วโลก

วิธีการก็คือ พิพิธภัณฑ์จ้างผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำข้อมูลลงในอินเทอร์เน็ต รวมมือกับเด็กนักเรียนจัดทำ Web site โดยจัดเป็นนิทรรศการผ่าน Web (Web exhibition) จากนั้นขอให้เด็กนักเรียนชั้น 7 จากวิทยาลัยชุมชน Westgate เป็นผู้เลือกวัตถุที่จะจัดแสดงนิทรรศการ พร้อมทั้งเขียนเหตุผลของการเลือกวัตถุชิ้นดังกล่าว หลังจากนั้นก็พัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้สูงขึ้น เพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเตรียมข้อมูลที่จะต้องบรรจุลงในอินเทอร์เน็ตต่อไป ในการทำงานนั้นก็มีที่ปรึกษา 3 คนจากสภาเมือง Newcastle ที่ปรึกษากลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้เขียนบทนำและบริบททางสังคมของเมือง บุคลากรของพิพิธภัณฑ์เองดูแลเรื่องการจัดแสดง โดยร่วมมือกับนักโบราณคดี เพื่อเพิ่มความรู้และสาระเกี่ยวกับสถานที่และวัตถุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

โครงการนี้ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือช่วยสอนสำหรับครูเท่านั้น หากแต่เป็นการนำความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองเล็กออกสู่โลกกว้างภายนอก ผู้ชมได้รู้สึกถึงความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับประวัติศาสตร์ในอดีต การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์นำชีวิตของเขาเหล่านั้นกลับไปสู่ความรุ่งโรจน์ของอดีตได้อย่างแท้จริง สำหรับผู้สนใจสามารถเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ได้ที่ Website <http://nel.oc.uk/antiquities/>

กรณีศึกษาที่ 3 : โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ 2000 โดย สถานี BBC

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ 2000 ของ สถานี BBC เป็นโครงการดึงผู้ชมเข้าสู่การศึกษาตลอดชีวิตโดยให้ประชาชนศึกษาอดีตและสามารถค้นพบได้ด้วยตนเอง โดยทางสถานีจัดทำทั้งรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ครอบคลุมเหตุการณ์ในอดีตมากมาย มีทั้งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ครอบคลุมและสังคม นอกจากนี้ยังสร้างโปรแกรมใน Web site อีกมากที่ ผู้ชมสามารถเข้าถึงข้อมูลโดยวิธีการต่างๆ ทั้งในรูปแบบของเกมส์ รูปภาพอาคารสามมิติ เส้นตารางการเปรียบเทียบเวลาและอื่นๆ รวมทั้งข้อมูลของเครือข่ายที่เป็นหุ้นส่วนของพิพิธภัณฑ์อันได้แก่ หอสมุดและองค์กรมรดกทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ มีสมาชิกที่เป็นเครือข่ายมากกว่า 1,200 แห่ง เครือข่ายเหล่านี้ได้สร้างโปรแกรมและกิจกรรมร่วมกัน จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นเอกสาร และให้บริการข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์อีกด้วย

โครงการนี้เริ่มเมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมา เป็นการสาธิตและทดลองว่าจะดำเนินโครงการอย่างไร รายการที่น่าสนใจเผยแพร่และประชาชนชื่นชอบมากที่สุดคือ รายการโบราณคดีของ BBC ที่ชื่อว่า รายการ “พบบรรพบุรุษ” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขุดค้นด้านโบราณคดีของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติกรุงลอนดอนที่แหล่งขุดค้นเมือง Spitalfield ที่แห่งนี้ได้มีการค้นพบหีบศพโบราณโรมันโดยบังเอิญ ทางสถานีจัดรายการพิเศษเกี่ยวกับการ-

วิเคราะห์ที่มาของศพซึ่งเป็นหญิงสูงศักดิ์ชาวโรมัน ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ รวมทั้งการเข้าไปใน “อาคารโรมันเสมือนจริง” เพื่อศึกษาชีวิตและสังคมของหญิงดังกล่าว ด้วยการให้ความรู้ผ่านทาง Web site นี้ผู้ชมสามารถเดินทางหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างเต็มที่ และสุดท้ายของการเดินทางนี้ก็คือความสามารถในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของวิชานี้ไปสู่วิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยตนเอง (Learn direct) นั่นเอง

โครงการนี้แม้ว่าจะอยู่ในระยะเริ่มต้นแต่ก็มีผู้สนใจมาก แต่ละอาทิตย์มีผู้เข้าไปใน web มากกว่า 250,000 คน สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การร่วมมือระหว่างผู้จัดทำรายการกับองค์กรต่างๆ ที่สามารถนำประวัติศาสตร์สู่ชีวิตปัจจุบัน ทำให้ผู้คนสนใจศึกษาและหาประสบการณ์ได้อย่างรวดเร็วโดยที่ไม่เคยมีผู้ใดดำเนินการมาก่อน สำหรับผู้ต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเปิดไปได้ที่ www.bbc.co.uk/history

กรณีศึกษาที่ 4 : เครือข่ายสัมพันธ์ (encompass)

สมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาศิลปะที่เรียกตัวเองว่า “engage” ได้เผยแพร่เครือข่ายใหม่ระหว่างหอศิลปะกับสถาบันการศึกษา ที่ชื่อว่า “โครงการเครือข่ายสัมพันธ์” ขึ้น โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการศิลปะสำหรับทุกคน การเชื่อมต่อข้อมูลนั้นดำเนินการกับบุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ

กลุ่มนักเรียนประถม โดยจะพยายามเชิญชวนให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมจัดกิจกรรมให้เกิดภาวะแวดล้อมที่ดีสำหรับการเรียนศิลปะทั้งที่บ้านและโรงเรียน กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่ออกจากโรงเรียนแล้ว โครงการนี้จะเชิญชวนบุคคลที่สนใจจัดทำโครงการร่วมกัน วิธีการนี้จะเพิ่มจำนวนเครือข่ายที่เป็นนักเรียนมากกว่า 1,500 คน เครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองและสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่จัดกระจายอยู่ทั่วประเทศอังกฤษมากกว่า 15 กลุ่ม สำหรับ “กลุ่ม” ในที่นี้จะหมายถึงผู้ที่ทำงานโครงการร่วมกัน อาทิ หอศิลป์แห่งเมือง Huddersfield ซึ่งมีโครงการให้เด็กนักเรียนระดับประถมมีโอกาสพบปะพูดคุย เรียนรู้กับศิลปินที่นำผลงานแสดง รวมทั้งจัดรายการใหญ่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ เช่น โครงการเล่นิทานซึ่งจัดขึ้นในทุกสัปดาห์ กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากที่ต่างๆ เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วสมาคมฯ ยังจัดทำ Web site ข้อมูลของพิพิธภัณฑ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่ไม่เคยไปพิพิธภัณฑ์เลยได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลได้ทันที ข้อมูลของบุคคลภายนอก เช่น นักกอล์ฟที่มีชื่อเสียงของโลก Tiger Woods ก็ถูกนำมารวบรวมไว้เพื่อให้เยาวชนมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง สนใจใฝ่รู้เรื่องที่เกิดขึ้นในโลก โครงการนี้นับเป็นการเชื่อมโยงและความร่วมมือกันระหว่างหอศิลป์และสถาบันการศึกษาอย่างแท้จริง

จากการประเมินผลโดยมหาวิทยาลัย Leicester พบว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่สามารถเป็นตัวอย่างสำหรับ-

โครงการอื่นๆได้เป็นอย่างดี การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี มีผู้เผยแพร่ผลงานมากมายทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดสัมมนาเผยแพร่ข้อมูล การฝึกอบรมระดับอาชีพซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างศิลปินและสถาบันการศึกษา เป็นต้น การเข้าถึงข้อมูลพิพิธภัณฑสถานโดยผ่านอินเทอร์เน็ตนี้ สามารถทำให้ผู้อื่นได้รู้จักศิลปะและวัฒนธรรมของตนเองได้เป็นอย่างดี

กรณีศึกษาที่ 5 : กรณี เมือง Somerset ใต้

กระทรวงศึกษาและการจ้างงาน ได้ให้การสนับสนุนโครงการจำนวน 17 โครงการในปี ค.ศ. 1998/99 ทั้งนี้เพื่อแสดงว่าพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์สามารถร่วมมือกับโรงเรียนได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ยกตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑสถานในเมือง Somerset ใต้ ได้ใช้การแสดงในเรื่องของเล่นและการละเล่นพื้นบ้าน เป็นสื่อ นำประวัติศาสตร์สู่วิถีชีวิตผ่านการละเล่นเหล่านี้ โดยบุคลากรของพิพิธภัณฑสถานเริ่มโครงการด้วยการจัดชมรมอาหารกลางวันขึ้นในบริเวณสนามเด็กเล่นของโรงเรียนประถม 4 แห่ง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินและได้เรียนประวัติศาสตร์ผ่านการละเล่นพื้นบ้านและกีฬาพื้นบ้าน การละเล่น-

และกีฬาเหล่านี้ได้แก่ หมากรืบ, ตั๋งเต, พรบไก่, และโยนห่วง เป็นต้น ชมรมนี้เป็นที่สนใจของเด็ก ๆ มาก สำหรับเด็กที่การเรียนไม่ดีนักแต่สามารถเล่นกีฬาเหล่านี้ได้ดี ก็จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นมากขึ้น นอกจากนี้จะได้รับความเพลิดเพลินแล้วยังทำให้สติปัญญาเพิ่มพูนทั้งทางด้านคณิตศาสตร์ ภาษา การทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการทำงานของสายตา กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สร้างจินตนาการและรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

กรณีศึกษาที่ 6 : พิพิธภัณฑ์ Ware (Ware Museum)

ในปี ค.ศ. 1996 กลุ่มพิพิธภัณฑ์เมือง Hertfordshire ได้วางใจให้หน่วยการศึกษาพิพิธภัณฑ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ให้ทำงานร่วมกับกลุ่มพิพิธภัณฑ์สำรวจโรงเรียนต่าง ๆ วัตถุประสงค์ก็คือการจัดหาผู้สอนและการสนับสนุนทรัพยากร โดยเฉพาะการจัดหาอุปกรณ์ทางการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของพิพิธภัณฑ์ในแต่ละท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ Ware ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กเป็นหน่วยงานอาสาสมัครที่จะเป็นหน่วยทดลองให้แก่สถานศึกษา ในการจัดทำอุปกรณ์ทางการศึกษาขึ้น โดยมี บริษัท Glaxo Wellcome เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ โดยจะเริ่มจากการทดลองสอนให้แก่ผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 (ระดับ 7-11 ปี) ในวิชาประวัติศาสตร์ หัวข้อเรื่องอาณาจักรโรมัน

การดำเนินโครงการทั้งหมด เป็นไปในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) กล่าวคือมีผู้ร่วมงานประกอบด้วยคณะกรรมการโบราณคดีแห่งเมือง Hertfordshire , ภัณฑารักษ์อำเภอ Herts ตะวันออก เจ้าหน้าที่พัฒนางานพิพิธภัณฑ์ของพิพิธภัณฑ์ Hertfordshire และบริษัท Glaxo Wellcome ทั้งนี้โดยการดำเนินงานนั้นให้หน่วยการศึกษาพิพิธภัณฑ์ตะวันออกเฉียงใต้ เป็นผู้ดูแลการดำเนินโครงการ 2 โครงการ

โครงการแรก เป็นโครงการจัดทำคู่มือการสอนของครู ซึ่งจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระการเรียนรู้ รูปภาพของวัตถุที่คนเจอจากการขุดพื้นที่บริเวณบริษัท Glaxo Wellcome รวมทั้งเอกสารสำหรับแจกนักเรียน **โครงการที่สอง** เป็นโครงการจัดทำกล่องเครื่องมือสำหรับการจัดเก็บผลงานของสมาชิกโบราณคดีแห่งเมือง Hertfordshire ซึ่งจะใช้ในโรงเรียนเช่นกัน คู่มือการสอนและเอกสารได้ถูกจัดทำไว้สำหรับแจกเด็กนักเรียน เนื่องจากพิพิธภัณฑ์มีบุคลากรน้อย ดังนั้นผู้สอนก็จะเป็นครูหรืออาสาสมัครที่เข้ามาช่วยสอนนักเรียนในโครงการรวม 7 แห่ง ทั้งครูและอาสาสมัครเหล่านี้ต่างพอใจกับเครื่องมือการสอน อุปกรณ์การสอนเป็นอย่างมาก เพราะทำให้การสอนดีขึ้น พวกเขาได้ปรับปรุงอุปกรณ์เหล่านี้ให้ใช้ได้ผลมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้ประชาชนสนใจเขาถึงข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีกด้วย

กรณีศึกษาที่ 7 : ความร่วมมือด้านการออกแบบและพิมพ์ลวดลาย

โครงการนี้เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์ของเมือง Worcester ซึ่งทำงานร่วมกับกลุ่มสตรีที่ศึกษานอกระบบเรื่องการตัดเย็บและการทอผ้า พิพิธภัณฑสถานเชิญกลุ่มสตรีเข้าร่วมในโครงการศิลปะและการออกแบบโดยเน้นเรื่องทักษะการพิมพ์ลวดลาย (pattern) จากวัตถุที่จัดแสดง สิ่งที่เป็นที่น่าสนใจที่สุดคือสตรีเหล่านี้มาจากประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน บางมาจากประเทศจีน บังคลาเทศ ไทย และญี่ปุ่น อายุก็หลากหลายและมีประสบการณ์ด้านการศึกษาแตกต่างกัน

ที่ผ่านมาสตรีกลุ่มนี้เห็นว่าเป็นการยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพิพิธภัณฑสถาน ทั้งนี้เพราะ “ภาษา” เป็นอุปสรรคสำคัญ แต่ต่อมาจากลักษณะของโครงการที่เน้นเรื่องการเรียนรู้จากการสัมผัส (Hands-on) เป็นสำคัญ ทำให้คนกลุ่มนี้มีอิสระในการคิดและค้นหาเทคนิคใหม่ๆ มากขึ้น ประกอบกับพิพิธภัณฑสถานเองได้จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการโดยเชิญศิลปิน นักออกแบบและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งจัดอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำงานได้อย่างสะดวก ดังนั้นโครงการนี้จึงนับเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ดำเนินไปได้ดีมาก กลุ่มสตรีล้วนซาบซึ้งในศิลปะที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกัน เกิดความเข้าใจในการนำลวดลายมาประดับไว้บนผืนผ้า มีการพบปะสังสรรค์ เกิด-

ความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดมิตรภาพระหว่างบุคลากรของ-
พิพิธภัณฑสถานและผู้เข้าร่วมโครงการ และเนื่องจากเป็นโครงการ-
ที่ดีจึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสภาพิพิธภัณฑสถานระดับ
ภูมิภาคใน Midlands ตะวันตกให้ดำเนินการต่อไป

กรณีศึกษาที่ 8 : สนุกกับการเล่นนิทานในพิพิธภัณฑสถาน

โครงการนี้ริเริ่มโดยพิพิธภัณฑสถาน Tiverton วัตถุประสงค์
เพื่อการใช้วัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ชม
อ่าน ออก เขียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กวัย 5 ขวบ โดยให้
ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างการเรียนรู้แก่เด็ก **วิธีการใช้-**
การเล่นนิทาน เพื่อสร้างและพัฒนาคำศัพท์ให้แก่เด็ก ผู้เล่าเรื่อง
จะได้รับค่าตอบแทนคนละ 500 ปอนด์เป็นค่าจ้าง เงินนี้ได้รับ-
การสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการอ่าน **ในช่วงเช้า**เด็กและผู้
ปกครองจะรวมตัวกันที่พิพิธภัณฑสถาน จากนั้นจะแบ่งเป็นกลุ่มสลับ-
กันเล่นนิทาน มีการสอนเรื่องการดูแลศิลปะวัตถุบ้างเพื่อกระตุ้น
ให้เกิดการเรียนรู้ จินตนาการและการสร้างคำศัพท์ นอกจากนี้
ยังเป็นการทำงานร่วมกับผู้เล่านิทานซึ่งใช้ศิลปะวัฒนธรรมเป็น-
สื่อในการเล่าเรื่องของตน **ในช่วงบ่าย**ก็จะออกไปเล่นนิทานตาม-
สถานที่ที่จัดไว้ เด็กๆ ก็จะผลัดกัน “เล่า” นิทานของตน เป็น-
อย่างนี้หมุนเวียนไปตลอดสัปดาห์ คู่มือสำหรับการเล่นนิทานโดย-
ใช้วัตถุที่จัดแสดงเหล่านี้จะจัดพิมพ์ไว้เพื่อช่วยผู้ปกครองสอนลูก-
หลานของตน จากการทำงานพบว่าผู้ปกครองให้ความสนใจ

มากโดยเฉพาะจากผู้เป็นพ่อ ใน “วันเพื่อการรื้อหนังสือของครอบครัว” มีผู้ปกครองเขามาร่วมงานมากกว่า 80 คู่ เด็กมากกว่า 120 คน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่เพิ่งมีโอกาสมาพิพิธภัณฑ์เป็นครั้งแรก

กรณีศึกษาที่ 9 : เส้นโค้งแห่งการเรียนรู้ (The Learning Curve)

สำนักงานสถิติ (The Public Record Office -PRO) ซึ่งเป็นสถาบันเก็บรวบรวมข้อมูลได้จัดสร้าง Web เส้นโค้งแห่งการเรียนรู้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องเหตุแห่งชาติทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายแห่งชาติเพื่อการเรียนรู้ (National Grid for Learning) ที่มาของการจัดตั้งเครือข่ายแห่งชาติเพื่อการเรียนรู้ขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1998 นั้นมีมูลเหตุ คือ เด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่งได้พยายามตรวจสอบข้อมูล เกี่ยวกับการถล่มของเหมือง Trimdon Grange จากต้นฉบับจริง แต่ไม่สามารถสืบค้นได้ เนื่องจากเอกสารนี้ถูกเก็บรวบรวมไว้ที่สำนักงานสถิติเพียงแห่งเดียว

จากการที่สำนักงานสถิติเป็นหุ้นส่วน/ผู้ร่วมงานกับพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุหลายแห่ง รวมทั้งได้รับคำแนะนำจากครูเป็นจำนวนมาก สำนักงานสถิติจึงได้เริ่มจัดทำนิทรรศการซึ่งเชื่อมโยงกับเนื้อหาของหลักสูตรชาติ ผนวกกับเรื่องราวเหตุการณ์ที่สำคัญไว้เป็นจำนวน 15 ชิ้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ทำให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว

นอกจากนี้ยังสอดแทรกเนื้อหาวิชาอีกหลากหลายไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ในสมัยกลางไปจนถึงการสังหารฮิตเลอร์ เนื้อหาเหล่านี้ล้วนเหมาะแก่ระดับชั้นเรียน ซึ่งในโครงการกำหนดไว้ตั้งแต่ระดับการศึกษาภาคบังคับช่วงชั้นที่ 2 (อายุ 7–11 ปี) จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างของวิชาเหล่านี้ได้แก่นิทรรศการเรื่อง “รัฐบุรุษและคนโกงในศตวรรษที่ 21” ซึ่งจะมีทั้งเอกสาร, รูปภาพและภาพยนตร์ให้ผู้เรียนเห็นภาพ เกิดจินตนาการ และสามารถตัดสินใจวิเคราะห์ด้วยตนเองได้ว่า เพราะเหตุใด มุสโสลินีจึงขับไล่นักอภิสซิเนีย (Abyssinia) ออกจากประเทศมุสโสลินีเป็นรัฐบุรุษของชาวอิตาลีเลยจริง หรือ มุสโสลินีเป็นผู้นำระดับนานาชาติ ครูสามารถให้การบ้านนักเรียนได้ศึกษาในหลายๆหัวข้อตามความพอใจและตามศักยภาพ

“เส้นโค้งแห่งการเรียนรู้” นี้ถูกออกแบบไว้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต ทำให้งานสถิตสามารถให้บริการแก่บุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง ดึงดูดผู้ใช้ที่จะเข้ามาหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทันที ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสหสวรรษใหม่ สารของหนังสือเรื่อง “วันสิ้นโลก” พันัยกรรมของเช็คสเปียร์ ผลการเอ็กซ์เรย์กระโหลกของฮิตเลอร์ เหล่านี้ เป็นต้น ปัจจุบันสำนักงานสถิติกำลังขอทุนสนับสนุนจาก “กองทุนโอกาสใหม่” เพื่อใช้ในการขยายผลงานและให้ผลงานเหล่านี้เอื้อต่อการทำวิจัย-

ของบุคคลทั่วไป ขณะนี้โครงการ “ถ่ายสำเนาเอกสารด้วยระบบเชื่อมตรง” กำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาเพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่

กรณีศึกษาที่ 10 : พิพิธภัณฑสถานเพื่อการทดลอง (Experiment)

วิทยาศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมแห่งเมือง Manchester ประจักษ์ในข้อเท็จจริงนี้ดี จึงได้ร่วมมือกับเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานได้แก่ หอพลังงาน หอแสดงผลงานด้านอากาศและอวกาศ, หอแสดงผลงานด้านไฟฟ้า ด้านกาซ พิพิธภัณฑสถานเพื่ออนาคตและพิพิธภัณฑสถานสิ่งทอและแฟชั่น ร่วมมือกันจัดนิทรรศการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อมวลมนุษยชาติ พิพิธภัณฑสถานเพื่อการทดลอง (Experiment) ตั้งขึ้นในปลายปี ค.ศ. 1988 เน้นเรื่องหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นปัจจัยให้เกิดเทคโนโลยีสมัยใหม่ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีนิทรรศการที่น่าสนใจมากกว่า 70 ประเภท ภายในพิพิธภัณฑสถานบรรยากาศเป็นไปอย่างสนุกสนานผู้ชมสามารถนั่งอ่านหนังสือตามมุมที่จัดไว้ หรือทำการทดลองด้วยตนเองอย่างอิสระ เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานพร้อมที่จะตอบคำถามให้ความรู้และอำนวยความสะดวก แต่ละปีมีผู้เข้าชมมากกว่า 300,000 คน มีโรงเรียนและผู้ปกครองนำนักเรียนและบุตรหลานไปเยี่ยมชมเป็น-

จำนวนมาก หัวข้อหลักของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “แสง, พลังงานและความรู้สึก” มีสื่อการสอนที่ถูกต้องให้ สอดคล้องกับการเรียนในโรงเรียน และบุคคลโดยทั่วไป การเรียน- รู้ด้วยระบบสัมผัส (Hands-on) นั้นช่วยให้ผู้ชม/ผู้เรียนสามารถ- ติดต่อขอข้อมูลไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งอื่น ๆ ได้

พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เป็นสถานที่ที่เยาวชนชาวอังกฤษ และผู้สนใจสามารถเดินทางไปค้นหาความรู้ได้อย่างแท้จริง ด้วย- เหตุนี้จึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างมหาวิทยาลัย- ในชุมชน โรงเรียนและองค์กรต่างๆที่ต้องการจะพัฒนาความรู้- ด้านวิทยาศาสตร์อีกด้วย

ขณะนี้พิพิธภัณฑสถานกำลังดำเนินการจัดทำพิพิธภัณฑ- แห่งใหม่แทนที่พิพิธภัณฑสถานเพื่อการทดลองเดิมเพื่อให้ผู้คนที่สามารถ- เข้ามาหาความรู้และทดลองสิ่งแปลกใหม่ด้วยตนเองอย่างเต็มที่- เพิ่มมากขึ้นในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้จะมีองค์ความรู้ด้าน- วิทยาศาสตร์ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาและที่คาดว่าจะเป็นไปได้ใน- อนาคต สถานที่แห่งนี้จะเป็นที่ที่ผู้ชมสามารถเข้ามาชม- นิทรรศการได้หลากหลายเนื้อหาสาระ มีโอกาสสัมผัสกับการทดลอง- จริง ได้รับประสบการณ์ตรง (Learn – Direct) ซึ่งนอกจาก- จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังได้รับความรู้ถูกต้อง- อีกด้วย

กรณีศึกษาที่ 11 : พิพิธภัณฑ์เด็ก Livesey (The Livesey Museum)

พิพิธภัณฑ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศิลปะ หอสมุด และการให้บริการพิพิธภัณฑ์เมือง Southward วัตถุประสงค์ให้เด็กได้เรียนรู้โดยการสังเกต ฟัง สัมผัส และทดลองจากวัตถุที่จัดแสดงไว้ ด้วยวิธีการเช่นนี้สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสความสำเร็จและการมีส่วนร่วมในสังคม ทุกพิพิธภัณฑ์จะจัดแสดงนิทรรศการสำหรับเด็กเล็กจนถึงอายุ 12 ปี ซึ่งเด็กจะมีโอกาสได้สัมผัสกับวัตถุจริง ในปีนี้เน้น

โครงการให้ สอดคล้องกับ-
ทศวรรษใหม่ปี 2000 เรื่อง “พลัง-
และความมหัศจรรย์ของตัวเลข”
เด็กๆทั้งในระดับอนุบาลและ-
ประถมเข้าชมพิพิธภัณฑ์ได้โดย-
ไม่ต้องเสียค่าเข้าชม นอกจากนี้

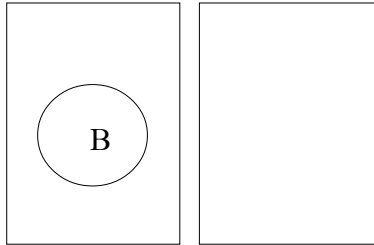
พิพิธภัณฑ์ยังจัดโครงการเพื่อเตรียมเยาวชนเข้าสู่การงาน และการอาชีพ โดยให้เยาวชนเหล่านี้ได้พบปะกับศิลปิน นักโบราณคดี และนักธุรกิจ เพื่อให้เด็กๆได้สร้างทางเลือกและ-
วางแผนอนาคตให้แก่ตนเอง

เครือข่ายอบรมเด็กก็เป็นอีกเครือข่ายหนึ่งที่ถูก
สร้างขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าถึงเรื่องราวของชุมชนและการ-
พัฒนาชุมชนในประเทศ โครงการนี้จึงเป็นอีกโครงการหนึ่งที่เป็น-
ศูนย์รวมเพื่อการเรียนรู้และจินตนาการอย่างแท้จริง

h h h h h

จากการศึกษาพิพธิภณท์ในฐานะแหล่งเรียนรู้ : กรณีศึกษาประเทศอังกฤษแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลอังกฤษมีความจริงจังในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นเรื่อง การสร้างลักษณะนิสัยการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกคน ประชาชนต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมของชาติ การเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เป้าหมายของรัฐบาลมิได้อยู่เพียงการปรับปรุงทักษะการอ่านออก เขียนได้ และการคำนวณเท่านั้น หากแต่รัฐบาลต้องดำเนินการเพื่อให้ได้การศึกษาที่กว้างไกล ยืดหยุ่นและที่สำคัญมีแรงจูงใจ การศึกษาต้องตระหนักถึงความสามารถที่ต่างกันของเด็กๆ ทุกคน และต้องให้ผลเป็นเลิศสำหรับทุกคนด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติด้านการศึกษา-เชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมคนพบว่าองค์กรภายนอก ไม่ว่าจะเป็นพิพธิภณท์ โรงละคร หอศิลป์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ นั้น สามารถเป็นผู้ให้การศึกษได้เป็นอย่างดี มีหลายแห่งที่ดำเนินงานและจัดตั้งโครงการทางการศึกษาและโครงการ-

ขยายโอกาสขึ้นแล้ว และองค์กรเหล่านี้พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องระดมทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณสนับสนุนองค์กรเหล่านี้ เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาเต็มที่ เต็มตามศักยภาพ

ด้วยพันธกิจดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นความพยายามของรัฐบาลในการนำ “การศึกษา” หรือการสร้างลักษณะนิสัยของการเรียนรู้อุปกรณ์ต่างๆ โดยเริ่มที่พิพิธภัณฑ์ หอสมุด หอจดหมายเหตุและหอศิลป์ ซึ่งในการทำงานนั้นสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

1. หน่วยงานรับผิดชอบในที่นี้หมายถึง กระทรวงวัฒนธรรม สื่อสารและการกีฬา จัดตั้งคณะบุคคลในรูปของ “สภา” ชื่อว่า “สภาพิพิธภัณฑ์ หอสมุดและหอจดหมายเหตุ” ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและกำหนดแผน/นโยบาย รวมทั้งการสนับสนุนทรัพยากร และการติดตามประเมินผล

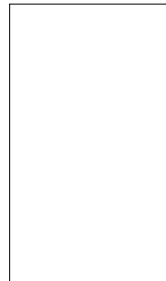
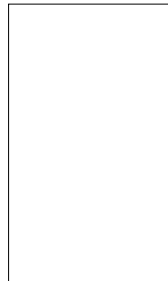
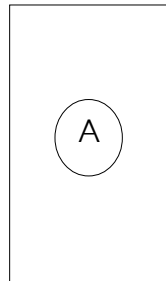
2. “สภา” ร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อกำหนดนโยบายจัดทำโครงการร่วมกัน หาเครือข่าย/หุ้นส่วนที่จะเข้ามาร่วมมือพร้อมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุน

3. จัดทำนโยบาย ซึ่งมีกรอบอยู่ 9 ข้อ ประกอบด้วย
 - 3.1 การมีส่วนร่วม
 - 3.2 การให้ผู้ชมเข้าถึงข้อมูลให้มากที่สุด
 - 3.3 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในการทำงาน
 - 3.4 การนำเสนอข้อมูล แบบรายการและเอกสารสำคัญโดยใช้ระบบเชื่อมต่อตรง
 - 3.5 การให้การบริการเสริมในทุกพื้นที่
 - 3.6 การให้การบริการแก่ทุกกลุ่มบุคคลเท่าเทียมกัน
 - 3.7 การจัดแสดงสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม
 - 3.8 การมีบทบาทเป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ในชุมชน
 - 3.9 การเป็นศูนย์กลางความร่วมมือขององค์กรต่างๆ
4. กำหนดยุทธศาสตร์การเป็น “องค์กร” ที่ทำหน้าที่เป็น “แหล่งเรียนรู้” ให้สมบูรณ์ไว้ 7 ประการ กล่าวคือ
 - 4.1 วัตถุประสงค์ : โดยกำหนดให้นำ “การศึกษา” มาเป็นเครื่องมือสร้างฐานความรู้ โดยกำหนดไว้ในพันธกิจของแหล่งการเรียนรู้นั้นๆ ให้ชัดเจน
 - 4.2 มาตรฐาน : การบริการทางการศึกษาต้องจัดทำเป็นมาตรฐานสากล รวมทั้งการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็น

เอกสารสำหรับหน่วยงานอื่นใช้ประโยชน์

- 4.3 เพื่อนร่วมงาน/หุ้นส่วน : การทำงานต้องทำงานกับบุคคลหลายฝ่าย จึงจะสามารถให้บริการในฐานะ “แหล่งเรียนรู้” ได้อย่างเต็มที่
- 4.4 ทรัพยากรและขีดความสามารถ : บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ต้องร่วมมือใกล้ชิดกับนักการศึกษาอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่
- 4.5 การฝึกอบรม : การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญที่สุด บุคลากรของสถาบันการศึกษาและบุคลากรของแหล่งเรียนรู้ต้องได้รับการอบรมและทำงานร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนพัฒนาศักยภาพของตน
- 4.6 ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชาติ โดยใช้ประโยชน์ของข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ : ประชาชนทุกคนจากทุกแห่งของประเทศต้องมีโอกาสได้เข้าถึงข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ได้ และแหล่งเรียนรู้ทุกพื้นที่ต้อง

สามารถประสานเชื่อมโยงกันในส่วนที่จะสร้าง และขยายเพื่อเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ระดับ ชาติ และระดับนานาชาติ

4.7 การวิจัย : การวิจัยเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่จะ เป็นพื้นฐานข้อมูลให้แหล่งเรียนรู้ ได้ปรับสภาวะ การทำงาน การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และอุปกรณ์เพื่อการบริการให้สอดคล้องกับกลุ่ม ผู้ชม ซึ่งหลากหลายมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแตกต่างกัน

5. วิธีการ/การจัดการ

การจัดการเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้นั้นจัดได้หลาย- ลักษณะ กล่าวคือ

1. ตามความพร้อมและศักยภาพของแหล่งเรียนรู้นั้นๆ
2. สาระความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรชาติ
3. ตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์ ประสบการณ์และพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น
4. กิจกรรมที่ รัฐบาลเห็นความสำคัญและให้ การสนับสนุน

6. รูปแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

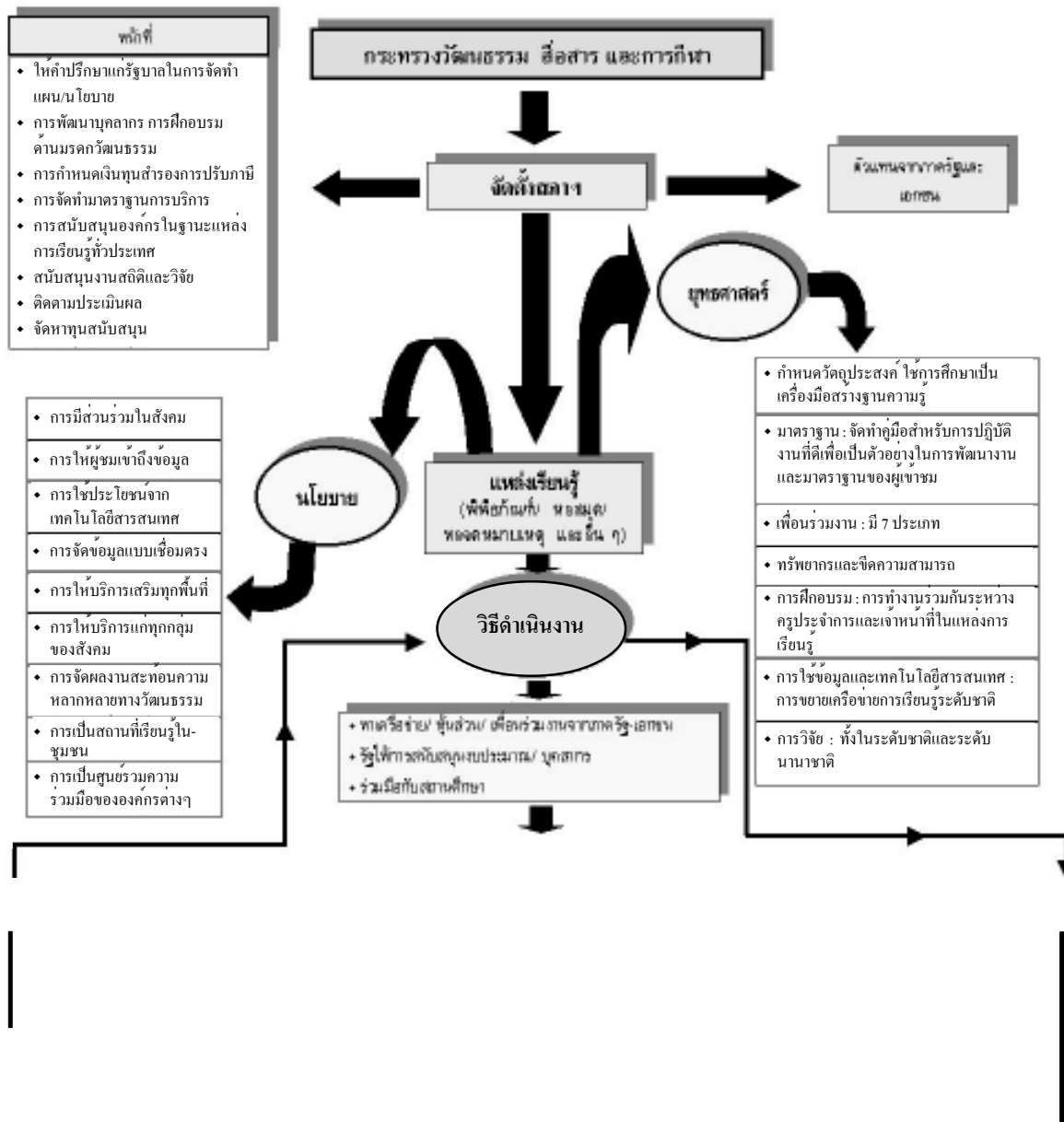
การจัดการเรียนรู้นั้นมีรูปแบบหลายวิธีทั้งที่เป็นแบบ สัมผัส (Hands-on) การสาธิต การทดลอง การเล่นเกมส์

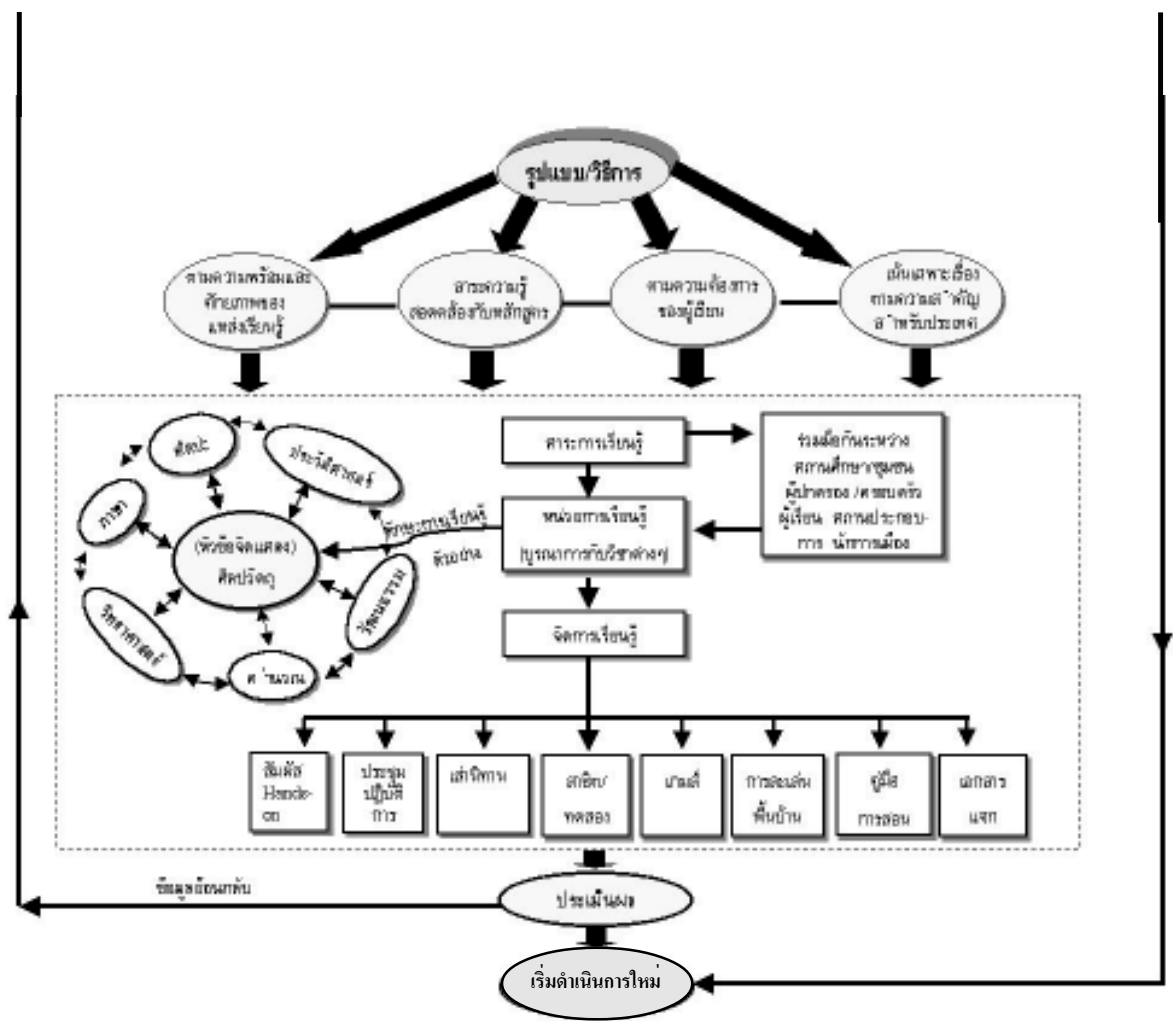

การเล่นิทาน การละเล่นพื้นบ้าน การฝึกปฏิบัติจากผู้รู้ การ
สร้างสรรค์จินตนาการของผู้เรียน เป็นต้น จากวิธีการเหล่านี้
ทำให้ผู้เรียนมีทักษะเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นพบด้วยตนเอง สร้าง
ความรู้ด้วยตนเอง อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปลงใน
แผนภูมิได้ดังแผนภูมิต้นล่าง

ภาพ J

7. งบประมาณ

รัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการเรื่องแหล่งเรียนรู้ให้สัมฤทธิ์ผล ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษา แหล่งเรียนรู้ตามพิพิธภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งที่หน่วยงานภาคเอกชนให้ความสนใจ งบประมาณที่ใช้เพื่อการนี้มากกว่า 500 ล้านบาท นับว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

จากการศึกษาการดำเนินงานเรื่องการจัดแหล่งเรียนรู้ในประเทศอังกฤษจะเห็นได้ว่า เป็นการทำงานที่ได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน สถานศึกษานักวิชาการสาขาต่างๆ องค์กรธุรกิจ สถานประกอบการ ครู/ผู้สอน ผู้ปกครอง และนักการเมืองต่างให้ความสนใจ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ จนทำให้บทบาทของพิพิธภัณฑ์ หอสมุด และหอจดหมายเหตุ ซึ่งแต่เดิมเป็นที่รวบรวมงานศิลปะเป็นส่วนใหญ่ และให้การศึกษาเป็นส่วนน้อยนั้น ได้ปรับบทบาทและพัฒนาการทำงานโดยเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ความรู้แก่ผู้ชมซึ่งมีความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้อย่างเต็มที่ เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงได้กับการศึกษาทุกระบบไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการชมผลงานที่จัดแสดงไว้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ เกิดการเรียนรู้ได้จริง การทำงานอย่างจริงจังของรัฐบาล

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดแหล่งเรียนรู้นี้ ทำให้
นโยบายของรัฐบาลเรื่องการเรียนรู้อันเป็นวาระแห่งชาติที่สำคัญ
นั้น ดำเนินไปตามเป้าหมาย และสมประโยชน์แก่ผู้ที่ตั้งปณิธาน
ในการทำงานเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริง

h h h h h

4

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ควรกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้ “พิพิธภัณฑ” เป็นสถานที่เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดังนี้ :

1. กำหนดนโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการทางด้านกายภาพและวิชาการด้าน “พิพิธภัณฑ” ในฐานะแหล่งการเรียนรู้
2. ให้มีกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมต่อโครงสร้างขององค์กรและการดำเนินงาน
3. ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแก่พิพิธภัณฑให้เพียงพอในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
4. ระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี บุคลากร และงบประมาณ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร-เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการดำเนินงานทุกระดับ

6. ปลุกจิตสำนึกให้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ให้เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ในฐานะแหล่งเรียนรู้
7. สร้างและปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานพิพิธภัณฑ์ทุกด้านโดยยึดหลักสากล
8. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง
9. จัดทำสื่อทุกประเภทเพื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาทุกระบบ
10. จัดทำห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในทุก ๆ ด้านเพื่อการบริหาร การปฏิบัติงาน การศึกษา การวิจัย
11. จัดทำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา
12. ประชาสัมพันธ์และประกาศยกย่องเชิดชูหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่น

h h h h h

การศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ, พระราชบัญญัติ-
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บริษัทพริกหวาน
กราฟฟิค จำกัด มปป.

กมล สุดประเสริฐ. การปฏิรูปหลักสูตรตาม พ.ร.บ.
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : ข้อคิดจากปฏิรูป-
หลักสูตรของสหราชอาณาจักร โรงพิมพ์วัฒนาพานิช
สำราญราษฎร์ 2543.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ปันสมองของชาติ : ยุทธศาสตร์-
ปฏิรูปการศึกษา บริษัทซัคเซสมิเดีย จำกัด, 2543.

เจ็ดศักดิ์ ชุมนุม. การสอนแบบหน่วยเนื้อหาบูรณาการ,
โรงพิมพ์ศาสนา 2540.

Department for Culture, Media and Sports. Centres for
Social Change: Museum, Galleries and Archives
for All, May 2000.

Department for Culture, Media and Sports. Museums for
the Many

<http://www.cominguptaller.org/cominguptallerreport.doc>.

Coming Up Taller Report: Arts and Humanities
Programs for Children and Youth At Risk

<http://www.dfes.gov.uk/museum>. The Learning of Power
of Museums: A Vision for Museum Education

<http://www.museums.gov.uk/pdf/news/MLAC.pdf>.
Consultation on the Work of the New Museums,
Libraries and Archives Council, January 2000

<http://www.salemwaxmuseum.com/index.htm>. The Wax
Museums

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร. รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ดร. พิสิฐ เจริญวงศ์ ที่ปรึกษากลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้วิจัย/บรรณาธิการ นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้อำนวยการ นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

คณะทำงาน นายถวัลย์ มาศจรัส
นางสาวสายวรุณ บุญคง
นางกัลยานี ปฏิมาพรเทพ
นางสาววัลภา เล็กวัฒนานนท์
นางโชติกา วรรณบุรี
นายจิตเกษม พัฒนาศิริ
นางจตุพร หาญวรรณวงศ์

ผู้ประสานงาน นางสาวสายวรุณ บุญคง

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ นางสาวบุศรา บุญเกิด

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นไปใช้ประโยชน์ต่อไป